

PROGRAM

OBSAH

1. KONTAKTNÉ ÚDAJE A ADRESA ZRIAĐOVATEĽA A CENTRA PRE DETI A RODINY(a).....	4
2. ADRESA MIESTA VYKONÁVANIA OPATRENÍ (b).....	4
3. ÚČEL A DRUH VYKONÁVANÝCH OPATRENÍ CENTRA (c,d).....	4
4. FORMA VYKONÁVANIA OPATRENÍ V CENTRE (e).....	4
5. CIEĽOVÁ SKUPINA CENTRA (f).....	5
6. CELKOVÝ POČET MIEST(h).....	6
7. OPIS VONKAJŠÍCH A VNÚTORNÝCH PRIESTOROV CENTRA (i).....	6
8. POČET ZAMESTNANCOV CENTRA A ŠTRUKTÚRA PRACOVNÝCH MIEST (j).....	8
9. OPIS SPÔSOBU OBOZNÁMENIA DETÍ, RODIČOV A INÝCH FYZICKÝCH OSÔB S PROGRAMOM CENTRA (k).....	10
10. OPIS ODBORNÝCH METÓD PRÁCE S DIEŤAŤOM, JEHO RODINOU A INÝMI PLNOLETÝMI OSOBAMI, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE A SPÔSOB ZAPÁJANIA SPOLUPRACUJÚCICH SUBJEKTOV DO ODBORNEJ PRÁCE CENTRA (l).....	12
10.1 Odborné metódy práce s dieťaťom.....	12
10.2 Odborné metódy práce s rodinou.....	17
10.3 Spôsoby zapájania spolupracujúcich subjektov do odbornej práce centra	20
11. TVORBA A VYHODNOCOVANIE ČIASTKOVÝCH PLÁNOV INDIVIDUÁLNEHO PLÁNU ROZVOJA OSOBNOSTI DIEŤATA, INDIVIDUÁLNEHO PLÁNU ODBORNEJ PRÁCE S DIEŤAŤOM A JEHO RODINOU A PLÁNU PRÁCE S PLNOLETOU FYZICKOU OSOBOU (q).....	20
12. PODMIENKY PRE ZÁUJMOVÚ, ŠPORTOVÚ, KULTÚRNU, REKREAČNÚ ČINNOSŤ A PREJAVOVANIE NÁBOŽENSKÉHO VYZNANIA A VIERY(r)	23
13. OPIS ZABEZPEČENIA ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI DEŤOM A PLNELETÝM FYZICKÝM OSOBÁM (s).....	25
14. OPIS ZABEZPEČENIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY A PRÍPRAVY NA POVOLANIE DETÍ A PLNOLETÝCH FYZICKÝCH OSÔB (t).....	26

15. OPIS PRÁV DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE A PRÁVA RODIČA DIEŤAŤA A INÝCH BLÍZKYCH OSÔB DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE (u).....	27
15.1 Spôsob kontaktovania sa dieťaťa s rodičom, ďalšími príbuznými a osobami, ku ktorým má blízky vzťah	29
15.2 Spôsob kontaktovania sa dieťaťa aj bez vedomia centra s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, pracovníkmi súdu alebo prokuratúry	30
15.3 Podmienky doručovania pošty, prístup na internet a používanie telefónu	31
16. OPIS POVINNOSTÍ DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE A POVINNOSTI RODIČA A INÝCH BLÍZKYCH OSÔB DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE (v).....	32
16.1 Podmienky návštev v centre, aby návštevy nenarúšali program centra	33
17. OPIS VÝCHOVNÝCH PROSTRIEDKOV, KTORÉ JE MOŽNÉ ULOŽIŤ ZA NEDODRŽIAVANIE POVINNOSTÍ, VRÁTANE ČASU ICH TRVANIA A MOŽNOSTI PREHODNOTENIA VÝCHOVNÉHO PROSTRIEDKU, AK S JEHO POUŽITÍM DIEŤA ALEBO PLNOLETÁ FYZICKÁ OSOBA NESÚHLASIA (w).....	33
18. SPÔSOB POSKYTOVANIA VRECKOVÉHO (x).....	37
19. OPIS POSTUPU V RIZIKOVÝCH SITUÁCIÁCH PRE DIEŤA, ALEBO PLNOLETÚ FYZICKÚ OSOBU, PRE KTORÉ SA VYKONÁVA POBYTOVÉ OPATRENIE V CENTRE (y).....	37
19.1 Nedovolené opustenie centra dieťaťom	38
19.2 Úraz dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby	38
19.3 Vážne nehody medzi deťmi, deťmi a zamestnancami centra	39
19.4 Techniky deeskalácie konfliktných situácií a agresívneho správania	41

1 KONTAKTNÉ ÚDAJE A ADRESA ZRIAĐOVATEĽA A CENTRA PRE DETI A RODINY (a)

Názov zriaďovateľa: Detské centrum „PRE TEBA“, n.o.

Skratka: DC PT,n.o.

Adresa: Detské centrum „PRE TEBA“, n.o.
Požiarnická 7850/11A
080 01 Prešov

tel. kontakt: +421902283392

e-mail: dcpreteba.po@gmail.com

web: www.dcpreteba.sk

Bankové spojenie: Československá obchodná banka, a.s.
IBAN SK63 7500 0000 0001 1354 1583

IČO: 36 16 77 46

DIČ: 202 156 7449

Štatutárny zástupca: Mgr. Henrieta Petková

Právna forma: nezisková organizácia registrovaná na Krajskom úrade
v Prešove pod č. OVVS-2001/03967/25-2001-NO

KONTAKTNÉ ÚDAJE CENTRA PRE DETI A RODINY

Názov: Detské centrum „PRE TEBA“, n.o.

Adresa: Centrum pre deti a rodiny
Požiarnická 7850/11A
080 01 Prešov

tel. kontakt: +421915950686 - riaditeľka

+421902283392 - riaditeľka, soc.pracovníčka

+421918403517 - soc.pracovníčka

e-mail: dcpreteba.po@gmail.com

web: www.dcpreteba.sk

Bankové spojenie: Československá obchodná banka, a. s.
IBAN SK78 7500 0000 0001 1354 1313

2 ADRESA MIESTA VYKONÁVANIA OPATRENÍ (b)

Miesta pre vykonávanie opatrení sú:

- objekt rodinného domu - Požiarnická 7850/11A, Prešov
forma: prenájom objektu
kancelárske priestory

- objekty - rodinné domy, byty - profesionálnych náhradných rodín:
forma: osobné vlastníctvo, spoluvlastníctvo
domy/byty sa nachádzajú v mestách/obciach:
Prešov, Levoča, Bardejov, Humenné, Porúbka

3 ÚČEL CENTRA A DRUH VYKONÁVANÝCH OPATRENÍ (c, d)

Účel centra pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“) je podľa § 45 ods.1 písm. zákona č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony zariadenie zriadené na účel vykonávania:

- a) opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe **rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia** - pobytové opatrenie súdu.

4 FORMA VYKONÁVANIA OPATRENÍ V CENTRE (e)

Centrum vykonáva opatrenia podľa § 45 ods.4 bod a) zákona č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony formou **pobytovej - neodkladné opatrenia, výchovné opatrenia, ústavná starostlivosť**.

Centrum vykonáva **pobytové opatrenia súdu podľa §51, ods.1 písm. a) - v profesionálnej náhradnej rodine**, ktorá poskytuje starostlivosť ustanovenému počtu detí a mladých dospelých v rodinnom dome alebo v byte poskytnutom centrom alebo v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je profesionálny náhradný rodič vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom, ktorý má profesionálny náhradný rodič právo užívať na základe zmluvy o výpožičke alebo ku ktorému má profesionálny náhradný rodič právo osobného užívania.

Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou podľa § 46 zákona:

- ods.1 písm. a) bod 3 - pre dieťa na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia,
- ods.1 písm. b) bod 2 - pre plnoletú fyzickú osobu, ktorou je mladý dospelý, po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti dieťaťa,
- ods. 3 písm. a) - zamestnancami centra, ktorí vykonávajú odborné činnosti v odbornom tíme v ustanovenom počte a profesijnej štruktúre,
- ods. 3 písm. b) bod 1 - zamestnancami centra, ktorí poskytujú odbornú pomoc a starostlivosť v ustanovenom počte a profesijnej štruktúre v profesionálnej náhradnej rodine.

Súčasťou vykonávania opatrení pobytovou formou je v rozsahu ustanovenom zákonom č.305/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov podľa § 46 ods. 5:

- písm. a) poskytovanie
  1. bývania,
  2. stravovania, zabezpečovanie stravovania alebo vytvorenie podmienok na prípravu stravy,
  3. obslužných činností,
  4. osobného vybavenia,
- písm. b) - úschova cenných vecí,
- písm. c.) zabezpečenie
  1. zdravotnej starostlivosti,
  2. povinnej školskej dochádzky a prípravy na povolanie.

Centrum vo svojej činnosti nevykonáva:

- opatrenie podľa § 45 ods.4 písm. b) zákona č.305/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov - ambulantnou formou
- opatrenia podľa § 45 ods.4 písm. c) zákona č. 305/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov - terénnou formou
- prípravu na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti podľa § 16 Vyhlášky č.103/208 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č.305/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov
- poskytovanie starostlivosti tehotnej žene a tejto žene po pôrode a jej dieťaťu podľa § 46 ods.8 zákona č.305/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov.

5 CIEĽOVÁ SKUPINA CENTRA (f)

Cieľovú skupinu detského centra tvoria deti umiestnené do centra na základe právoplatného súdneho rozhodnutia o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia, ako aj ich biologická rodina, ktorej je poskytovaná sociálna a psychologická intervencia. Cieľovú skupinu tvoria deti a ich rodiny predovšetkým z regiónu Prešovského samosprávneho kraja, ktoré sú občanmi Slovenskej republiky a majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky.

6 CELKOVÝ POČET MIEST (h)

Detské centrum je akreditovaným subjektom so schváleným celkovým počtom **33 miest.**

Centrum vykonáva pobytové opatrenia súdu prostredníctvom siete **profesionálnych náhradných rodín** všetkým deťom a mladým dospelým umiestneným v centre, pričom sú zachované a rešpektované súrodenecké a rodičovské väzby.

V podmienkach detského centra sa v jednej profesionálnej náhradnej rodine podľa Vyhlášky č.103/2018 Z.z. § 17 poskytuje starostlivosť

- a) najmenej jednému dieťaťu a najviac trom deťom a mladým dospelým, ak sa starostlivosť zabezpečuje jedným zamestnancom centra,
- b) najmenej dvom a najviac šiestim deťom a mladým dospelým, ak sa starostlivosť poskytuje manželmi, ktorí sú zamestnancami centra.

Ustanovený počet detí a mladých dospelých v profesionálnej náhradnej rodine možno prekročiť podľa zákona č. 305/2005 Z.z. § 51 ods.2 pri dodržaní celkového počtu miest centra ak

- a) ide o odôvodnený prípad, a to so súhlasom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa §73 ods. 1 alebo
- b) v profesionálnej náhradnej rodine je dočasne umiestnené dieťa z dôvodu, že centrum poskytuje profesionálnemu náhradnému rodičovu prestávku na obnovu kondície.

7 OPIS VONKAJŠÍCH A VNÚTORNÝCH PRIESTOROV CENTRA (i)

Centrum vykonáva svoju činnosť a opatrenia v priestoroch:

- **objekty profesionálnych náhradných rodín** - samostatne stojace rodinné domy, byty v rámci bytových domov, ktorých sú profesionálni náhradní rodičia vlastníkmi alebo spoluvlastníkmi.

Z celkového počtu 10 profesionálnych náhradných rodín (8 rodín s jedným profesionálnym náhradným rodičom, 2 manželské páry) poskytujú starostlivosť zvereným deťom v byte v bytovom dome 2 profesionálni náhradní rodičia a 8 profesionálnych náhradných rodín obýva samostatné rodinné domy.

Vo všetkých rodinných domoch a bytoch je vytvorený samostatný priestor pre deti a mladých dospelých, ktorí sú zverení do starostlivosti profesionálneho náhradného rodiča - detské izby - v ktorých sa nachádza materiálno-technické vybavenie zabezpečené centrom, ktoré zodpovedá potrebám detí umiestnených v rodinách (postele/detské postieľky, prenosné postieľky, skrine, komody, regály a police, písacie stoly, stoličky, hračky, osobné predmety, vybavenie pre deti útleho veku - kočíky, autosedačky, detské jedálenské stoličky na kŕmenie, detské chodáky a chodítka, ohrádky a zábrany, monitory dychu pre novorodencov, lôžkoviny a pod.).

Deti v prostredí profesionálnych náhradných rodín využívajú vnútorné a vonkajšie priestory a celkové vybavenie domov/bytov bez obmedzenia.

Areál rodinných domov je vybavený drevenými zostavami s visiacimi hojdačkami, šmýkačkou, trampolínou, pieskoviskom, záhradným plastovým nábytkom a domčekom pre mladšie deti. Dve profesionálne náhradné rodiny majú vonkajší vstavaný vyhrievaný bazén, pri mladších deťoch profesionálni rodičia zakúpili bazény s konštrukciou.

Každá domácnosť profesionálnych náhradných rodín spĺňa požiadavky centra vzhľadom na priestrannosť a materiálno-technické vybavenie. Centrum a profesionálni náhradní rodičia kupujú certifikované výrobky.

- **objekt detského centra - rodinný dom:**

Detské centrum má prenajatý objekt - samostatne stojací rodinný dom s príslušným pozemkom, ktorý je oplotený. Rodinný dom sa nachádza v blízkosti historického centra mesta a rieky Torysy. Daná lokalita, ako aj samotná záhrada pri rodinnom dome, poskytujú rôznorodé možnosti pre prácu s deťmi a ich biologickými rodinami, či záujemcami o náhradnú rodinnú starostlivosť.

Záhrada detského centra je vybavená účelnou drevenou zostavou pre deti (hojdačky, šmýkačka, detská lezecká stena, vyhliadková veža) a pieskoviskom. Záhradné sedenie na terase domu je prekryté markízou, druhé sedenie je umiestnené priamo pri drevenej zostave na trávinatej ploche.

Záhradu lemuje záhon okrasných kvetov, drevín, ihličnatých stromov. Záhrada je vhodným priestorom pre stretávanie sa detí s biologickými rodinami, ich príbuznými a blízkymi osobami, ako aj pre aktivity v rámci interakcií so žiadateľmi o náhradnú rodinnú starostlivosť, či pre aktívne trávenie voľného času profesionálnych náhradných rodín, detí a pre aktivity v rámci prevencií.

V objekte detského centra sa nachádzajú kancelárske priestory a priestory pre prácu s deťmi, ich biologickými rodinami, príbuznými a blízkymi osobami, ako aj záujemcami o náhradnú rodinnú starostlivosť.

Na prízemí domu sa nachádza:

- vstupná chodba s úložným priestorom,
- hala poskytujúca veľkorysý priestor pre pracovné stretnutia so zamestnancami, priestor pre stretávanie sa s klientmi centra a aktivity - je vybavená sedacou súpravou, stolmi, stoličkami a kreslami, účelným nábytkom, televízorom, PS a hernou konzolou a spoločenskými hrami,
- kuchynka so vstavanou linkou a spotrebičmi,
- miestnosť s odkladacím priestorom pre športové potreby,
- návštevná miestnosť s herňou pre deti - vybavená sedacou súpravou, písacím stolíkom, stoličkami, vstavanými skriňami s policami, kde sú hračky a potreby pre deti,
- miestnosť sociálnych pracovníčok so sedacou súpravou, písacími stolmi, regálmi a uzamykateľnými kovovými kartotékami,
- kúpeľňa s vaňou, sprchovacím kútom a toaletou,
- technická miestnosť s výlevkou, práčkou a odkladacím priestorom.

Na poschodí sa nachádza:

- miestnosť riaditeľa vybavená účelným nábytkom a sedením,
- miestnosť účtovníčky vybavená písacím stolom, regálmi, uzamykateľnými kovovými kartotékami, kreslami,
- miestnosť psychologičiek s písacími stolmi, regálmi, skrinkami a potrebami pre aktivity a individuálnu prácu s deťmi, Sandplay,
- rozľahlé skladové priestory s policami, skriňami, stojanmi, kde sú aj športové potreby, prenosné basketbalové koše, bicykle a potreby pre kreatívne činnosti a voľnočasové aktivity,
- kúpeľňa so sprchovacím kútom a toaletou.

8 POČET ZAMESTNANCOV CENTRA A ŠTRUKTÚRA PRACOVNÝCH MIEST (j)

Centrum zamestnáva kvalifikovaný personál aktuálne v celkovom počte 18 zamestnancov. Všetci zamestnanci detského centra spĺňajú kvalifikačné predpoklady v závislosti od pracovnej pozície, ktorú vykonávajú, vo svojej práci sa pridriavajú pracovnej náplne a pokynov riaditeľa detského centra.

Zamestnanci pracujú na pracovných pozíciách s ustanoveným týždenným pracovným časom alebo kratším pracovným časom:

- **riaditeľ (1)** - 1 zamestnanec, vysokoškolské vzdelanie II.stupňa, kratší pracovný čas (0,3)
- **sociálny pracovník (2)** - 2 zamestnanci, vysokoškolské vzdelanie II.stupňa, týždenný pracovný čas (zástup počas RD - 1 sociálny pracovník)
- **psychológ (2)** - vysokoškolské vzdelanie II.stupňa,
1.psychológ - týždenný pracovný čas (1,00)
2.psychológ - kratší pracovný čas (0,50)
- **účtovník/PaM (1)** - 1 zamestnanec, vysokoškolské vzdelanie II.stupňa, týždenný pracovný čas
- **profesionálny náhradný rodič (13)** - týždenný pracovný čas, aktuálne 1 neobsadené miesto PNR
12 PNR - úroveň dosiahnutého vzdelania:
  - stredné odborné vzdelanie bez maturity (2)
  - úplné stredné vzdelanie s maturitou (9)
  - vysokoškolské vzdelanie II.stupňa (1)

Odborný tím centra tvoria dvaja sociálni pracovníci, psychológ a riaditeľ.

V závislosti od individuálnych potrieb detí detské centrum využíva služby aj dodávateľským spôsobom, konkrétne služby:

- klinického psychológa - so zameraním na individuálnu psychoterapiu detí a mládeže, na diferenciálnu psychologickú diagnostiku (Bardejov, Prešov, Levoča, Košice, Humenné),

- klinického logopéda - so zameraním na klinicko-logopedickú diagnostiku, starostlivosť a nácvik správnej výslovnosti, výstavby reči u detí s narušenou komunikačnou schopnosťou, terapeutické intervencie (Bardejov, Prešov, Levoča, Humenné),
- v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie za účelom diagnostiky školskej zrelosti, začlenenia detí v rámci individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v rámci inklúzie, profesijnej orientácie a dokumentácie nevyhnutnej pri komunikácii so základnými a strednými školami (Prešov, Bardejov, Levoča, Humenné),
- v centrách špeciálno-pedagogického poradenstva za účelom špeciálno-pedagogickej diagnostiky a rediagnostiky detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zdravotným znevýhodnením a postihnutím (Prešov, Levoča, Bardejov, Humenné).

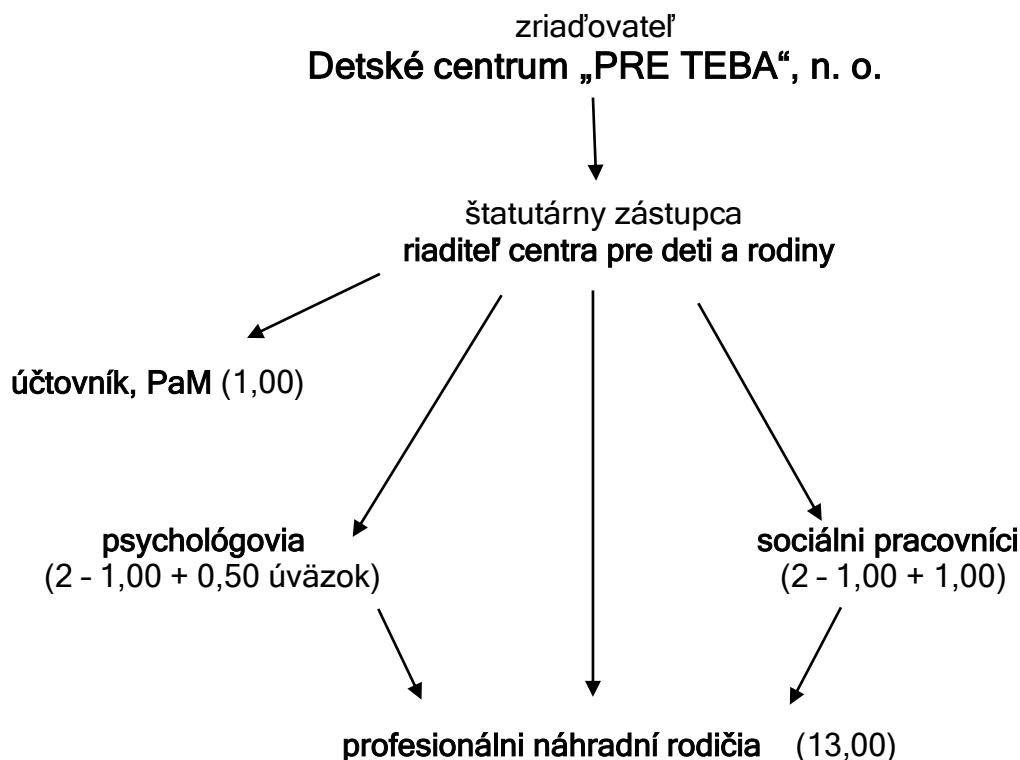
Z organizačného hľadiska sa všetci zamestnanci detského centra stretávajú pravidelne raz mesačne na pracovných poradách, alebo osobných konzultačných stretnutiach.

Odborný tím detského centra pravidelne mesačne navštevuje profesionálne náhradné rodiny v ich domácom prostredí. Odborný tím je zároveň v pravidelnom kontakte s deťmi a mladými dospelými umiestnenými v profesionálnych náhradných rodinách, pravidelne pre deti a mladých dospelých organizuje akcie, voľnočasové aktivity a programy.

Odborný tím na svojich pravidelných stretnutiach rieši okrem vyššie uvedeného aj situáciu každého dieťaťa a jeho rodiny, prehodnocuje ju z pohľadu sociálnych pracovníkov, psychológov a riaditeľa, o čom sa vedú písomné záznamy s úlohami, ktoré sa pravidelne mesačne vyhodnocujú. Odborný tím podľa potreby detí a profesionálnych náhradných rodičov rieši problémové, frustrujúce, konfliktné a záťažové situácie, napomáha pri ich riešení a zvládaní.

Pracovníci odborného tímu navzájom spolupracujú na sanácii rodinného prostredia dieťaťa - podporujú pôvodné rodinné vzťahy, väzby a kontakty dieťaťa s jeho rodinou a príbuznými, spolupracujú pri adaptácii dieťaťa na podmienky a život v profesionálnej náhradnej rodine, spolupracujú pri diagnostike, spracovaní a vyhodnocovaní komplexného posúdenia situácie dieťaťa, pri krízovej intervencii, spolupracujú na rozvíjaní potenciálu dieťaťa s prihliadnutím na jeho individuálne a špecifické potreby, pri intervencii vzniknutých problémov, prevencii sociálno-patologických javov, pri určení, výbere vhodných terapeutických techník a odborných postupov v práci s dieťaťom.

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA

9 OPIS SPÔSOBU OBOZNÁMENIA DETÍ, RODIČOV A INÝCH FYZICKÝCH OSÔB S PROGRAMOM CENTRA (k)

Centrum prostredníctvom odborných zamestnancov v rámci uľahčenia adaptácie dieťaťa na zmenené sociálne prostredie, ako aj zvládnutie a prijatie situácie odchodu dieťaťa z rodiny samotnými rodičmi, poskytuje všetkým zúčastneným pomoc zameranú na uľahčenie a zvládnutie tejto náročnej situácie. Sociálna pracovníčka centra oboznamuje deti, rodičov a iné fyzické osoby s programom centra po prijatí dieťaťa. Ak si to náročnosť situácie vyžaduje, do procesu oboznámenia sa s programom je zapojený aj psychológ centra.

Dieťaťu, ako aj jeho rodičom, príbuzným a blízkym osobám, ktoré prejavujú záujem o kontakt s dieťaťom, je vysvetlený systém fungovania v centre, nakoľko všetky deti sú umiestnené v profesionálnych náhradných rodinách a nenachádzajú sa priamo v objekte centra.

Dieťaťu aj jeho rodičom, príbuzným, známym a iným fyzickým osobám sú poskytnuté telefonické kontakty na sociálnu pracovníčku, podľa potreby aj na psychológa a riaditeľa centra.

Dieťa, rodičia a fyzické osoby sú oboznámení s možnosťami kontaktov (písomných, telefonických, mailových a video-hovorov) ale aj osobných návštev

dieťaťa priamo v priestoroch centra, ale aj mimo týchto priestorov, ako aj o možnosti pobytu dieťaťa v pôvodnom či známom prostredí.

Dieťaťu, rodičom dieťaťa, ako aj fyzickým osobám je po prijatí dieťaťa do centra poskytnuté sociálne poradenstvo (sociálna pracovníčka) a krízová intervencia (psychológ).

Po stanovení cieľov sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou na prípadovej konferencii a ukončení diagnostiky a komplexného posúdenia dieťaťa, sú rodičia dieťaťa podrobne oboznámení s plánom sociálnej práce, individuálnym plánom rozvoja osobnosti dieťaťa, výchovným plánom, hlavnými úlohami psychologickej činnosti psychológa centra, v prípade potreby aj s plánom zdravotnej a rehabilitačnej starostlivosti, ak si to vyžaduje zdravotný stav dieťaťa. Rodičom je oznámené, že počas pobytu dieťaťa v centre budú priebežne informovaní o aktivitách dieťaťa, ktorých sa zúčastní vo voľnom čase, o návšteve krúžkov, účasti na súťažiach, vystúpeniach, ale aj o výsledkoch, ktoré v nich dosiahlo. Rodič je informovaný o výsledkoch dieťaťa vo výchovno-vzdelávacom procese, o dosiahnutom prospechu v jednotlivých predmetoch, o správaní a celkovej úspešnosti v školskom zariadení, prípadne o navrhnutých zmenách, ak si to stav dieťaťa vyžaduje (rediagnostika v rámci Centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, odklad povinnej školskej dochádzky, individuálny výchovno-vzdelávací plán a pod).

O oboznámení dieťaťa, rodičov a fyzických osôb s programom centra, o cieľoch individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa v jeho jednotlivých zložkách, je vyhotovený záznam, ktorý svojím podpisom potvrdia všetci oboznámení. Záznam je v evidencii sociálneho pracovníka centra. Rodičia sú informovaní o zverejnení programu centra na webovej stránke centra - <https://www.dcpreteba.sk>.

10 OPIS ODBORNÝCH METÓD PRÁCE S DIEŤAŤOM, JEHO RODINOU A INÝMI PLNOLETÝMI OSOBAMI, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE A SPÔSOB ZAPÁJANIA SPOLUPRACUJÚCICH SUBJEKTOV DO ODBORNEJ PRÁCE CENTRA (I)

Charakter a podmienky výchovy dieťaťa v prostredí, v ktorom žilo, ovplyvňujú vo veľkej miere situáciu dieťaťa v jeho živote. Po umiestnení dieťaťa do centra je potrebné dieťaťu zabezpečiť nielen adekvátnu starostlivosť, výchovu, či životné podmienky, ale aj uľahčiť proces adaptácie na zmenené sociálne prostredie a odlúčenie od rodičov, príbuzných a iných blízkych osôb.

Individuálne potreby, možnosti dieťaťa a jeho rodiny zohľadňujú pracovníci centra - sociálne pracovníčky, psychológovia a profesionálni náhradní rodičia. Vo svojej práci s deťmi, rodinou a inými plnoletými osobami používajú také metódy, ktoré smerujú a vedú k cieľom, ktoré si vo svojej činnosti, intervencii či výchovnom prístupe zvolili.

10.1 Odborné metódy práce s dieťaťom

Práca s dieťaťom má svoje špecifiká, v prístupe k dieťaťu zohľadňujú pracovníci centra jeho fyzický vek, úroveň komunikačných zručností - ovládanie spisovného jazyka a porozumenie v ňom, úroveň psychomotorického vývinu a rozumových schopností.

Metódy práce sociálneho pracovníka, ktoré používa v práci s dieťaťom/plnoletou fyzickou osobou :

Sociálna pracovníčka rieši dieťa, ktoré bude umiestnené do centra pred jeho prijatím. V rámci štúdia dostupnej dokumentácie a analýzy údajov, vyhodnocuje situáciu dieťaťa a jeho následné umiestnenie do profesionálnej rodiny. Zisťuje individuálne potreby dieťaťa vzhľadom na jeho vek, zdravotný stav, školské zaradenie a celkovú starostlivosť.

Metódy: štúdium dokumentácie, analýza údajov, hodnotenie, rozhovor

Sociálna pracovníčka je v osobnom kontakte s dieťaťom od okamihu, kedy je do centra prijaté. Dieťaťu poskytuje informačné poradenstvo - oboznamuje je ho so situáciou, v ktorej sa ocitlo, informuje ho o umiestnení do profesionálnej náhradnej rodiny a o tom, ako bude jeho život v zmenených podmienkach pokračovať, oboznamuje ho s programom centra.

Zakladá spisovú dokumentáciu dieťaťa.

Metódy: informačný a poradenský rozhovor s dieťaťom, pozorovanie dieťaťa, štúdium spisovej dokumentácie dieťaťa, analýza údajov, prípadová konferencia.

Po prijatí dieťaťa do centra je s dieťaťom v pravidelnom kontakte. Realizuje sociálnu diagnostiku - získava anamnestické údaje o dieťati a jeho rodine, o príčinách, ktoré vyústili do umiestnenia dieťaťa do centra. Vypracováva správu - Komplexné posúdenie situácie dieťaťa.

V rámci spisovej dokumentácie aktualizuje údaje, vybavuje potrebné osobné doklady, sirotsky dôchodok, invalidný dôchodok, zastupuje dieťa v súdnych pojednávaníach, uschováva jeho osobné veci.

V práci s dieťaťom stavia na jeho silných stránkach, pomáha mu rozhodovať sa a plniť si osobné ciele. Dieťaťu napomáha riešiť jeho problémy, ktoré sa týkajú oblasti sociálnych vzťahov, začlenenia sa do nového sociálneho prostredia a so zmenami, ktoré zažíva, riešenie konfliktov, či pri problémoch v správaní. Dieťa priebežne informuje o rodinnej situácii - o všetkých zmenách, postupoch, umožňuje mu stretávanie sa s rodičmi, príbuznými, súrodencami v rámci centra, mimo centra, prípadne aj na krátkodobých pobytoch. Dieťaťu poskytuje sociálne a informačné poradenstvo. Rieši problémy dieťaťa v školskom prostredí, prípadne problémy v profesionálnej náhradnej rodine, súrodenecké konflikty, iné v závislosti od individuality dieťaťa. V prípade závažných skutočností - zhoršenie zdravotného stavu, výrazných porúch v správaní - podáva návrh na zmenu zariadenia. Dieťa o tejto zmene informuje a sprevádza ho pri premiestnení.

Metódy: anamnéza - osobná, rodinná, školská, zdravotná, anamnestický rozhovor, genogram, ekomapa, riadený rozhovor, pozorovanie, podpora, analýza situácie,

štúdium dostupnej dokumentácie, sociálne poradenstvo, informačné poradenstvo, hodnotenie, sociálne plánovanie, prípadová konferencia - stretnutie rodinného kruhu.

Ak sa situácia v rodine dieťaťa zmenila, dôvody na pobyt dieťaťa v centre pominuli, pripravuje sociálna pracovníčka dieťa na návrat do pôvodnej rodiny.

Ak nie je možný návrat dieťaťa do pôvodnej rodiny z dlhodobého hľadiska, pripravuje dokumentáciu na sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti v zmysle zákona č.305/2005 Z.z. a zákona č.36/2005 Z.z., dieťaťu poskytuje sociálne poradenstvo, pričom ho oboznamuje s jej formami. Následne sa zúčastňuje stretnutí v rámci interakčného procesu so žiadateľmi a napomáha vytváraniu osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom. S dieťaťom je v kontakte, pomáha mu zvládať situácie zmeny, oboznamuje ho s následným priebehom až po ukončenie pobytu v centre.

Ak dieťa zotrvá v centre do svojej plnoletosti, sociálna pracovníčka pripravuje spolu s dieťaťom dokumentáciu potrebnú pre pokračovanie pobytu v centre, následne spolu s členmi odborného tímu pripravuje dieťa v procese osamostatnenia na ukončenie pobytu, rieši s ním formu vyplatenia príspevku na uľahčenie osamostatnenia.

Metódy: rozhovor voľný, riadený, pozorovanie, štúdium dokumentácie, analýza údajov, sociálne poradenstvo, informačné poradenstvo, analýza situácie dieťaťa.

Metódy práce psychológa s dieťaťom/plnoletou fyzickou osobou:

Psychológ centra poskytuje umiestneným deťom a plnoletým fyzickým osobám na základe ich súhlasu psychologické poradenstvo a intervenciu. Práca psychológa prebieha vo všetkých fázach pobytu dieťaťa v centre - od jeho prijatia cez pobyt do jeho ukončenia.

Vo svojej práci uplatňuje metódy: Pred umiestnením - štúdium spisovej dokumentácie, analýza údajov, rozhodnutie - na základe získaných informácií odborný tím centra umiestni dieťa do konkrétnej profesionálnej rodiny, poskytuje poradenstvo profesionálnemu náhradnému rodičovi ohľadom individualít dieťaťa, ktoré vyplývajú z dostupnej dokumentácie, prípadne osobného stretnutia, ak bolo ho možné uskutočniť.

Umiestnenie dieťaťa - v tejto fáze sa psychológ centra intenzívne kontaktuje s dieťaťom aj profesionálnym náhradným rodičom, poskytuje obom psychologické poradenstvo, dieťaťu krízovú intervenciu, napomáha adaptácii dieťaťa na zmenené sociálne, v prípade školopovinného dieťaťa aj na školské prostredie.

Následne vykonáva odbornú psychologickú diagnostiku za účelom záverov pre potreby záverečnej diagnostickej správy a individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, ktorý vypracúva v súčinnosti so sociálnou pracovníčkou a profesionálnym náhradným rodičom. Následne vypracúva hlavné úlohy psychologickej činnosti psychológa centra, s ktorým oboznámi dieťa (primerane jeho veku a porozumeniu), jeho rodičov a profesionálneho náhradného rodiča. Plnoletej fyzickej osobe psychológ centra poskytuje psychologickú intervenciu a poradenstvo na základe jeho súhlasu.

Počas pobytu dieťaťa v centre na dosiahnutie cieľov v rámci psychologickej starostlivosti používa metódy, ktoré realizuje individuálne, prípadne skupinovo:

*Anamnéza (rodinná, osobná) - získavanie údajov o dieťati a jeho rodine (rodičoch, starých rodičoch, súrodencoch, rodinnej situácii) na základe údajov zo správ sociálnych pracovníkov, zdravotnej dokumentácie dieťaťa, ale aj údajov o dieťati získaných od rodičov. Psychológ centra má vypracovaný vlastný anamnestický dotazník na získanie údajov o rodine, psychomotorickom vývine dieťaťa, o prostredí v ktorom dieťa žilo a ako sa celkovo prejavovalo, o ochoreniach a operáciách, ktoré prekonalo.

*Rozhovor (riadený, voľný) - s deťmi sa realizuje po nadviazaní osobného kontaktu a vzťahu založenom na dôvere, uplatňujeme prvky aktívneho počúvania

*Pozorovanie (objektívne, individuálne a skupinové) - psychológ centra používa „schému pozorovania dieťaťa“ pri individuálnom pozorovaní dieťaťa a jeho prejavoch, ktorú vypracovalo diagnostické oddelenie Diagnostické centrum v Bratislave - Doc.PhDr.Jozef Čulen, CSc. (1987)

*Štúdium dostupnej dokumentácie - sociálnej, zdravotnej, špeciálno-pedagogickej, inej podľa potreby

*Spracovanie získaných informácií

*Psychologické poradenstvo

*Učenie napodobňovaním, opakovaním, porovnávaním, zovšeobecňovaním, podmieňovaním

* Hodnotenie, kontrola, pochvala, povzbudenie, ocenenie

*Psychologická analýza produktov činnosti - denníky, listy, obrázky detí

*Výtvarné techniky - kresba rodiny, začarovanej rodiny, rodinného stromu

*Práca s emóciami - ich identifikácia a zvládanie, situácie psychickej záťaže

*Kazuistika

*Kognitívno-behaviorálne metódy u detí s ADHD a s poruchami správania (kurz, Bratislava 2016) - zameranie na pozorovateľné, konkrétne a jasne vymedzené problémové správanie dieťaťa, následné presne stanovené ciele, podporuje aktívnu spoluprácu dieťaťa pri riešení zmeny

*Štandardizované diagnostické metódy - psychologické testy, dotazníky (výkonnostné a osobnostné) - centrum pre potreby diagnostiky zakúpilo štandardizované psychologické testy a dotazníky prostredníctvom akciovej spoločnosti - Psychodiagnostika, a.s., Bratislava a Psycho Klinik s.r.o. Nitra.

*Ergoterapeutické techniky (ukončené vzdelávanie 2009, Bratislava)

*metóda My Backpack - metóda, ktorá pomáha dieťaťu spracovať udalosti, zážitky z odchodu/premiestnenia z pôvodnej rodiny do náhradnej rodiny (absolvovaný vzdelávací program v metóde - Brno, 2015)

*Krizová intervencia (ukončené aktualizáčn é vzdelávanie, Liptovský Mikuláš 2017, on-line vzdelávanie 2020, 2021)

*Preventívny program „FILIPKO“ - oprávnenosť vykonávať program na základe certifikátu (máj 2018)

*Sandplay - základný kurz práce s herným pieskoviskom (október 2016),

*DDP, psychoterapy and parenting, level one (október 2020) a level two (máj 2022),

*komplexný vzdelávací program zameraný na prácu s deťmi v NRS (január 2020-november 2021),

*terapeutické rodičovstvo (december 2022 - máj 2023).

Skupinové aktivity a motivačné metódy zamerané na:

- * rozvíjanie komunikačných zručností,
- * rozvíjanie tvorivosti, aktivity a spolupráce,
- * sebaspoznávanie a sebareflexiu (ekomapa, genogram, kniha života, čiara života),
- * regulovanie správania a vytváranie nových vzorcov správania,
- * hranice a limity (osobné, spoločenské),
- * empatiu a asertivitu,
- * didaktické a spoločenské hry,
- * problémové učenie a riešenie problémov podľa schémy „DITOR“ (definuj-informuj-tvor-ohodnoť-realizuj),
- * spätnú väzbu
- * preventívne programy v rámci prevencie drogovej a inej látkovej závislosti,
- * preventívne programy v rámci sexuálneho zneužívania a násillia, groomingu, obchodovania s ľuďmi,
- * preventívne programy proti násilliu, vydieraniu na internete a celkovo zamerané na problematiku kyberšikany (on-line vzdelávanie 2020, 2021)
- * programy zamerané na zdravý životný štýl
- * program osamostatnenia - individuálna aj skupinová forma programu.

Počas pobytu dieťaťa v centre sa súbežne rieši možnosť návratu dieťaťa do jeho pôvodného rodinného prostredia, kedy sa s dieťaťom pracuje individuálne. Psychológ sa zúčastňuje prípadovej konferencie, kde prítomných informuje o aktuálnom stave dieťaťa - psychickom, zdravotnom a zvládaní zmeny vyplývajúcej z umiestnenia do centra. Ak sanácia dieťaťa nie je možná, psychológ v súčinnosti so sociálnym pracovníkom pripravuje dokumentáciu a dieťa na náhradnú rodinnú starostlivosť. Následne na základe súhlasu príslušného ÚPSVaR vedie interakčný proces medzi dieťaťom a žiadateľom/žiadateľmi, zúčastňuje sa jednotlivých stretnutí a vyhodnocuje ich. Na záver vypracúva správu z interakcií s odporúčaniami.

Ukončenie pobytu dieťaťa v centre môže byť z dôvodov - dosiahnutie plnoletosti dieťaťa, ukončenie prípravy na povolanie a osamostatnenie sa, návrat do pôvodného rodinného prostredia alebo zverenie dieťaťa do niektorej z foriem náhradnej rodinnej starostlivosti. Psychológ dieťaťu a mladému dospelému poskytuje psychologické poradenstvo, v práci využíva metódu rozhovoru, pozorovania, vyhodnocovania, analýzy, podpory, opakovania, vysvetľovania, osobného príkladu, názoru.

Metódy práce profesionálneho náhradného rodiča s dieťaťom/plnoletou fyzickou osobou:

Profesionálny náhradný rodič je v priamom, dennom kontakte s dieťaťom, prípadne mladým dospelým, ktorému poskytuje celodennú komplexnú starostlivosť, pomoc, podporu, výchovu a rodičovskú lásku.

Práca profesionálneho náhradného rodiča začína pred prijatím samotného dieťaťa do centra, kedy oboznamuje rodinu a deti (biologické, deti z centra) so vzniknutou situáciou a pripravuje všetkých na príchod nového dieťaťa. Následne upravuje prostredie tak, aby vyhovovalo dieťaťu - detská izba, potrebné vybavenie vzhľadom na vek dieťaťa - v spolupráci s centrom.

Metódy: rozhovor, opis, vysvetľovanie, analýza, štúdium dostupnej dokumentácie, prípadová konferencia.

Po príchode dieťaťa do profesionálnej náhradnej rodiny intenzívne pracuje s dieťaťom v zmysle podpory, pomoci a prijatia, snaží sa o čo najľahšiu a najmenej bolestivú adaptáciu dieťaťa na nové prostredie. Zohľadňuje individualitu dieťaťa vo všetkých oblastiach.

Metódy: anamnéza (rodinná, osobná), štúdium a analýza dostupnej dokumentácie, založenie dokumentácie dieťaťa, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, opis, príklad, učenie napodobňovaním, prompty - imitatívne a gestom, pozorovanie dieťaťa, motivácie - pochvala, povzbudzovanie, kniha života, ekomapa.

Profesionálny náhradný rodič starostlivosť dieťaťu poskytuje do času, kedy jeho pobyt v centre nekončí. Jeho starostlivosť sa odráža nielen v bežných činnostiach a uspokojovaní základných potrieb dieťaťa, jeho hlavnou úlohou je pomáhať dieťaťu, byť mu oporou a snažiť sa, aby novú situáciu nielen zvládlo, ale aj prijalo a dokázalo v novom prostredí čo najlepšie fungovať. Po ukončenej diagnostike odborného tímu, v spolupráci s dieťaťom a profesionálnym náhradným rodičom, vypracúvajú individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa, profesionálny náhradný rodič aj výchovný plán, ktorý je jeho súčasťou. V plánoch sa odzrkadľuje vek dieťaťa, jeho potreby v smere primárnych, ale aj sekundárnych - vzťahy, začlenenie do nového sociálneho a školského prostredia, riešenie situácie v pôvodnej rodine a stretnutia s rodinou, ako aj riešenie zdravotného stavu dieťaťa.

Metódy: rozhovor, rozprávanie, pozorovanie, vysvetľovanie, opis, porovnávanie, motivácia - pochvala, povzbudenie, motivačný rozhovor, spätná väzba, hry (spoločenské, tematické, tvorivé, didaktické), pozitívne hodnotenie, pozitívne stránky dieťaťa, metóda vzoru, demonštrácia a osobný príklad, metóda praktickej činnosti a opakovania, posilňovanie pozitívneho správania, cvičenie a navykanie, rozvíjanie empatie a všímavosti voči sebe samému a druhým, prípadová konferencia.

Ak si to psychický stav dieťaťa vyžaduje - s pomocou psychológa centra - u dieťaťa vo výchove využíva prvky kognitívno-behaviorálnej terapie - metóda vyhasínania, prerušenie, presýtenia a nácvik asertivity.

Ak rodina dieťaťa prejavuje záujem o kontakt, má dieťa právo sa stretávať s rodičmi, súrodencami a blízkymi osobami, navštevovať ich. Profesionálny náhradný rodič tento kontakt podporuje, a ak je možnosť návratu dieťaťa do jeho prirodzeného prostredia, tak ho na odchod z centra pripravuje. Ak situácia dieťaťu nedovoľuje vrátiť sa späť ku svojej rodine, pripravuje dieťa v spolupráci s odborným tímom na náhradnú rodinnú starostlivosť, v prípade dosiahnutia dospelosti dieťaťa na samostatný život, pracovné prostredie.

Vo všetkých aktivitách, v celej starostlivosti za obdobie poskytovania starostlivosti dieťaťu od jeho prijatia až po ukončenie a odchod dieťaťa, je nevyhnutná osobná zaangažovanosť profesionálneho náhradného rodiča, ktorú sprevádza pochopenie, taktnosť a najlepší záujem dieťaťa.

10.2 Odborné metódy práce s rodinou

Do centra sú umiestňované deti, ktorým je potrebné v danom okamihu a čase poskytnúť a poskytovať takú starostlivosť, ochranu, bezpečie a istotu, ktorú mu jeho vlastná rodina nedokáže dať. Vzhľadom na to, že dieťa aj po umiestnení do centra je a aj naďalej zostáva súčasťou svojej biologickej rodiny, je práca odborného tímu centra orientovaná aj na prácu s rodinou dieťaťa.

Prácu s rodinou koordinuje sociálna pracovníčka centra, ktorá je s členmi rodiny v najužšom a najčastejšom kontakte.

Metódy práce sociálnej pracovníčky s rodinou dieťaťa:

Sociálna pracovníčka je s rodinou dieťaťa v nepriamom kontakte od momentu, kedy rieši umiestnenie dieťaťa do centra. Zoznamuje sa s rodinou dieťaťa a dieťaťom samotným z dostupnej dokumentácie a analýzy údajov o rodine.

Metóda: rozhovor, štúdium dokumentácie, analýza údajov, genogram

Po prijatí dieťaťa do centra zakladá dieťaťu osobný spis, písomne oznamuje rodičom prijatie dieťaťa a následne rodičom poskytuje sociálne poradenstvo a informačné poradenstvo - informuje rodičov o programe centra, možnosti kontaktovania sa s dieťaťom, zdravotnom stave dieťaťa pri prijatí, o starostlivosti v profesionálnej náhradnej rodine.

Metóda: informačný rozhovor, poradenstvo, pozorovanie, vyhodnocovanie údajov

V rámci adaptačnej fázy dieťaťa na zmenené prostredie sociálna pracovníčka uskutočňuje sociálnu diagnostiku dieťaťa, kde analyzuje a vyhodnocuje rodinnú situáciu dieťaťa, mieru ohrozenia dieťaťa a príčiny umiestnenia, z daného vytvára súdy pre závery a odporúčania do diagnostickej správy o dieťati.

Metódy: subjektívna anamnéza rodičov, rodinná anamnéza, genogram, ekomapa, pozorovanie, rozhovor, opis, vysvetľovanie, opakovanie, vyhodnotenie, analýza rodinného prostredia, analýza problémov v rodine, prípadová konferencia.

Pobyt dieťaťa v centre je pre mnohých rodičov náročný, ťažko sa s danou situáciou vyrovnávajú, musia riešiť mnohé problémy a do ich života zasahujú cudzí ľudia, inštitúcie, organizácie.

Sociálna pracovníčka vypracúva plán sociálnej práce, s ktorým rodiča oboznamuje, poukazuje na jeho úlohy a potrebu spolupráce na odstránení príčin, ktoré viedli k umiestneniu dieťaťa do centra. V prípade nariadenia ústavnej starostlivosti informuje rodiča o povinnosti platiť výživné na každé dieťa, ktoré je v starostlivosti centra. Sociálna pracovníčka centra je s rodičmi dieťaťa v pravidelnom kontakte - telefonickom, písomnom, osobnom. Rodičov informuje o dieťati - jeho zdravotnom stave, prospevaní v školskom prostredí, o jeho správaní, aktivitách, zasiela im aktuálne fotografie dieťaťa. Cielene rodičov podporuje v osobnom kontaktovaní sa s dieťaťom, ak to nie je možné (vzdialenosť, výkon trestu odňatia slobody a pod.), tak v kontakte telefonickom, či písomnom. Stretnutia rodičov s deťmi

sa konajú v priestoroch centra. Sociálna pracovníčka, psychologička a profesionálny náhradný rodič sú na stretnutiach prítomní, sprevádzajú dieťa, poskytujú mu podporu v bezpečnom a známom prostredí centra. Sociálna pracovníčka z návštev vypracuje záznam a s hodnotením vplyvu návštevy na dieťa.

Rodičom, ktorí sú vo výkone trestu odňatia slobody, umožní stretnutie s deťmi po dohode so sociálnym pracovníkom zariadenia, v ktorom sa rodič nachádza. Osobne sprevádza dieťa na návštevu rodiča, poskytuje rodičovi poradenstvo sociálne, ale aj informačné, napomáha k pozitívnej atmosfére stretnutia a celkovému zvládnutiu citovo náročnej situácie na strane rodiča, ale aj dieťaťa.

Ak v rodine dieťaťa prebieha sanácia, sociálna pracovníčka spolupracuje s organizáciami, ktoré pomáhajú rodine zvládnuť situáciu s cieľom návratu dieťaťa do rodiny. Vzájomne sa informujú o tom, ako rodina kooperuje, poukazujú na slabé a silné stránky rodiny, plnenie úloh a povinností, ktoré vyplynuli zo záverov diagnostiky, prípadovej konferencie.

Situácia, v ktorej sa rodina dieťaťa ocitla, je náročná. Ak sa rodičia snažia, dokážu v spolupráci s obcou, terénnymi pracovníkmi a inými organizáciami, či združeniami zmeniť to, čo je potrebné, a tak dosiahnuť návrat ich dieťaťa späť do domáceho prostredia. Sociálna pracovníčka informuje rodičov o následnom postupe, v spolupráci so psychológom pripravuje dieťa na návrat do rodiny a ukončenie pobytu v centre.

Metóda: rozhovor, pozorovanie, ekomapa, vyhodnocovanie, motivácia, opakovanie, pochvala, ocenenie, zisťovanie slabých a silných stránok, nácvik, učenie opakovaním, opis, vysvetľovanie, sociálne poradenstvo, informačné poradenstvo, návšteva rodičov v rodine, návšteva rodičov v centre, prípadová konferencia.

Vo vzťahu k biologickým rodinám sociálna pracovníčka poskytuje rodičom dieťaťa a jeho príbuzným, blízkym osobám odborné a sociálne poradenstvo, vytvára podmienky na stretávanie sa s dieťaťom o čom vedie záznamy (kontakt osobný, telefonický, mailový alebo video hovory), sprevádza rodinu dieťaťa v procese sanácie a zvládania starostlivosti o deti, pravidelne navštevuje rodiny v ich prirodzenom prostredí a podporuje vzťahy a citové väzby detí s rodinou, príbuznými a ich blízkymi osobami.

Metódy práce psychológa s rodinou dieťaťa:

Psychológ centra kooperuje v rámci odborného tímu v práci s rodinou dieťaťa, s rodinou dieťaťa sa stretáva v objekte centra, prípadne navštevuje rodinu v ich pôvodnom prostredí. Zúčastňuje sa prípadových konferencií, pomáha rodine zvládať situáciu, v ktorej sa ocitli formou krízovej intervencie, psychologického poradenstva a podpory. Rodičov informuje o dieťati a podporuje ich vzájomný vzťah, ak bol v pôvodnom rodinnom prostredí vytvorený. Ak vzťah dieťaťa s rodičmi bol problémový, pomáha dieťaťu a aj rodičom o jeho rekonštrukciu, navodenie zmeny, prijatia. Dieťa podporuje v kontakte s rodičmi, pričom ak je to v prospech dieťaťa, tak sa všetkých stretnutí aj osobne zúčastňuje. Usmerňuje rodičov pri riešení ich situácie, ako aj v potrebnej starostlivosti o dieťa, poukazuje na individuálne potreby, zdravotný stav, pričom sleduje rodičov v zmysle ich vzájomnej komunikácie a komunikácie s dieťaťom, ich prístup k dieťaťu a voči sebe navzájom, spôsoby riešenia konfliktov

a problémov, systém fungovania rodiny a vzorce, ktoré uplatňujú. Vyhodnocuje vplyv kontaktov na samotné dieťa v smere vývinu, ale aj prejavov v správaní a prežívaní. Spolupracuje so subjektmi, ktoré sú zapojené do pomoci rodiny, alebo v rámci sanácie. V závere pobytu dieťaťa v centre pripravuje aj samotných rodičov na zvládnutie situácií po príchode a poukazuje na adaptačnú fázu, ktorú bude dieťa aj napriek domácemu prostrediu prežívať.

Metódy psychológa: psychologické poradenstvo, psychologická intervencia, analýza dokumentácie, štúdium spisovej dokumentácie, rodinná anamnéza, osobná anamnéza každého rodiča, voľný rozhovor, riadený rozhovor, objektívne pozorovanie, seba pozorovanie rodičov, genogram, ekomapa, čiara života, informácia, ocenenie, pochvala, motivácia k zmene, klarifikácia, distribúcia, interpretácia, konfrontácia, vyhodnotenie, reflexia, spätná väzba.

Štandardizované diagnostické metódy - test rodinného zázemia, dotazníky.

Návšteva v rodine, prípadová konferencia.

Metódy práce profesionálneho náhradného rodiča s rodinou dieťaťa:

Profesionálny náhradný rodič poskytuje starostlivosť dieťaťu, ktorá v sebe obnáša okrem bežných úkonov starostlivosti aj spracovanie minulosti dieťaťa - jeho spomienky na pôvodné prostredie, rodičov, príbuzných, príjemné ale aj nepríjemné zážitky, či asociácie v rôznych každodenných situáciách.

Dieťa, ktoré je profesionálnemu náhradnému rodičovi zverené do starostlivosti počas pobytu v centre, patrilo vo väčšine prípadov do prijatia svojim rodičom a žilo v známom, rodinnom prostredí. Ak chce profesionálny náhradný rodič porozumieť dieťaťu a pochopiť vzorce jeho správania, jeho reakcie, slovné zvraty a spôsob komunikácie, musí nadviazať kontakt s jeho rodičmi. Následne je pre jeho prácu a pôsobenie na dieťa potrebné, ak je to v záujme dieťaťa, aby vzťah k rodine podporoval, umožnil dieťaťu bez výčitiek milovať svojich rodičov a túžiť po nich.

Profesionálny náhradný rodič v podmienkach centra sa zúčastňuje stretnutí s rodičmi vzhľadom na vek a potreby dieťaťa. Komunikuje s rodičmi a oboznamuje ich s tým, ako dieťa prospieva, aký je jeho zdravotný stav, čo spolu riešili, ako sa mu darí v škole, usmerňuje rodičov, aké prostredie je pre dieťa bezpečné. Zároveň profesionálny náhradný rodič počas stretnutí sleduje, ako sa rodičia k dieťaťu správajú, ako s ním komunikujú a ako samotné dieťa na rodičov reaguje. Ak ide dieťa na krátkodobý pobyt k rodičom, poskytuje im informácie o spôsobe starostlivosti, dennom režime dieťaťa, stravovaní, hygiene. Po návrate dieťaťa z pobytu v rodine vedie záznam, v ktorom opíše reakcie dieťaťa po príchode do profesionálnej náhradnej rodiny a vyhodnotí vplyv pobytu na dieťa z hľadiska jeho následného správania a prežívania.

Ak je pobyt dieťaťa v centre ukončený z dôvodu sanácie, je profesionálny náhradný rodič rodičom dieťaťa nápomocný a spolu s odborným tímom centra pripravuje dieťa na jeho návrat do rodinného prostredia.

Metódy: štúdium dokumentácie, rodinná anamnéza, voľný rozhovor, riadený rozhovor, pozorovanie, vysvetľovanie, opis, príklad, názor, opakovanie, vyhodnotenie, motivačný rozhovor, pochvala, povzbudenie, ocenenie, spätná väzba, prípadová konferencia.

10.3 Spôsoby zapájania spolupracujúcich subjektov do odbornej práce centra

Každé dieťa umiestnené do centra a následne do profesionálnej náhradnej rodiny má svoje potreby, ktoré je nutné nielen špecifikovať, ale predovšetkým napĺňať. Život v profesionálnej náhradnej rodine je životom v „bežnej rodine“ s jej primárnym členením, postavením a rolami jej jednotlivých členov. Dieťa, ktoré vstupuje do domácnosti a života rodiny profesionálneho náhradného rodiča so sebou nesie svoje vlastné zážitky z rodiny, osobné skúsenosti, potreby a často aj mnohopočetné „zranenia“.

Centrum aktívne spolupracuje s rôznymi štátnymi a neštátnymi organizáciami, združeniami, zdravotníckymi a školskými zariadeniami s cieľom zabezpečiť deťom starostlivosť zohľadňujúcu individuálne potreby a úroveň celkového vývinu, ako aj pomoc a podporu ich rodinám.

V závislosti od špecifik a individuálnych potrieb každého dieťaťa a jeho rodiny centrum využíva služby aj dodávateľským - externým spôsobom odborníkov s príslušnou špecializáciou:

- špeciálny pedagóg (Prešov, Levoča, Bardejov, Humenné),
- liečebný pedagóg (Prešov, Bardejov, Levoča),
- klinický psychológ - so zameraním na psychoterapiu (Prešov, Bardejov, Levoča, Humenné),
- klinický logopéd (Prešov, Bardejov, Levoča, Humenné),
- centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (Prešov, Bardejov, Levoča, Humenné),
- špeciálne pedagogicko-psychologické centrá (Prešov, Bardejov, Levoča)
- špecializované odborné zdravotné ambulancie (Prešov, Bardejov, Levoča, Poprad, Humenné, Košice, Dolný Smokovec, Michalovce, Stropkov),
- mimovládne organizácie - OZ Návrat Prešov, Relevant, n.o. Prešov, Partneri pre sociálny rozvoj a pomoc Prešov, Dorka, n.o. Prešov, Záujmové združenie žien MYMAMY Prešov.

Z hľadiska zabezpečenia komplexnej starostlivosti o dieťa a jeho rodinu centrum iniciuje spoluprácu s oddelením sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately príslušného ÚPSVaR, ako aj obcou/mestom, v ktorom má dieťa trvalý pobyt v rámci zákonných ustanovení.

11 TVORBA A VYHODNOCOVANIE ČIASTKOVÝCH PLÁNOV INDIVIDUÁLNEHO PLÁNU ROZVOJA OSOBNOSTI DIEŤATA, INDIVIDUÁLNEHO PLÁNU ODBORNEJ PRÁCE S DIEŤAŤOM A JEHO RODINOU A PLÁNU PRÁCE S PLNOLETOU FYZICKOU OSOBOU (q)

Detské centrum, ktoré vykonáva pobytové opatrenia súdu, svojim klientom poskytuje:

- sociálnu prácu,
- psychologickú pomoc a starostlivosť,

- výchovu a starostlivosť v prostredí profesionálnych náhradných rodín,
- zdravotnú starostlivosť (bežnú, ale aj v spolupráci s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti),
- utvára podmienky pre záujmovú, športovú, kultúrnu a rekreačnú činnosť, pre voľnočasové aktivity, ako aj na prejavovanie náboženského vyznania a viery.

Činnosť centra sa orientuje nielen na starostlivosť o deti v profesionálnych náhradných rodinách, ale aj na spracovávanie potrebnej dokumentácie, ku ktorej patrí okrem spisu dieťaťa, priebežným hodnotiacim správam, zdravotnej a školskej dokumentácii aj individuálny plán rozvoja osobnosti, ktorý je vypracovaný v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, obcou, prípadne akreditovaným subjektom, ak napomáha rodine v procese sanácie alebo riešenia potrebných situácií.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa je súbor čiastkových plánov vykonávania odborných činností v centre a obsahuje:

- plán sociálnej práce,
- plán výchovnej práce s dieťaťom,
- hlavné úlohy psychologickéj činnosti psychológa centra,
- plán komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti, ak si to zdravotný stav dieťaťa vyžaduje,
- plán dočasného zabezpečovania starostlivosti podľa § 52b ods.1 zákona.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa je vypracovaný po ukončení diagnostiky dieťaťa po prijatí do centra - u detí do troch rokov do jedného mesiaca, u starších detí najneskôr do troch mesiacov.

Diagnostika detí, ktoré sú do centra umiestnené na základe neodkladného opatrenia alebo výchovného opatrenia, je realizovaná do jedného mesiaca po prijatí.

Záver psychologickéj diagnostiky sú východiskom pre tvorbu čiastkových plánov a komplexného individuálneho plánu rozvoja dieťaťa.

Komplexné posúdenie situácie dieťaťa v podmienkach centra vypracúva sociálna pracovníčka, ktorého súčasťou sú závery a odporúčania psychológa centra, profesionálneho náhradného rodiča a iných odborníkov (špeciálny pedagóg, lekár), ak si to stav a vek dieťaťa vyžaduje. Diagnostiku realizujeme v podmienkach centra a v podmienkach profesionálnej náhradnej rodiny, pričom špeciálny pedagóg, lekár a profesionálny náhradný rodič predkladajú svoje závery a odporúčania.

Na tvorbe individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, ktorý písomne vypracúva sociálna pracovníčka centra na obdobie maximálne šesť mesiacov, sa v centre podieľa odborný tím - sociálna pracovníčka, psychológ, profesionálny náhradný rodič, dieťa a jeho rodičia. Plán sa vypracováva v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a obcou.

Ciele sú pre všetky čiastkové plány spoločné, z hľadiska jednotlivých plánov sú v nich úlohy podrobne rozpracované sociálnou pracovníčkou, psychológom a profesionálnym náhradným rodičom. Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa je v písanej podobe a vyhodnocuje sa najmenej raz za šesť mesiacov za účasti všetkých, ktorí sa na ňom podieľajú.

Plán sociálnej práce s dieťaťom písomne vypracúva sociálna pracovníčka centra v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a obcou, v ktorej má dieťa trvalý pobyt. Plán sa vypracováva na obdobie maximálne šiestich mesiacov. Obsahuje mieru ohrozenia dieťaťa, zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny, spolupracujúce subjekty na tvorbe plánu sociálnej práce, ak sa na jeho tvorbe podieľali, ciele sociálnej práce v centre, konkrétne úlohy na dosiahnutie cieľov vrátane metód sociálnej práce, opatrenia na dosiahnutie cieľa zo strany orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, obce, prípadne akreditovaného subjektu, ak sa podieľa na plnení plánu sociálnej práce s dieťaťom. V pláne sociálnej práce zároveň uvádza, aká forma práce s dieťaťom a jeho rodinou je dominantná - sanácia, príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť, príprava na osamostatnenie. V pláne sociálnej práce sa zohľadňuje najlepší záujem dieťaťa, prehodnocuje sa miera ohrozenia dieťaťa a plnenie úloh najmenej raz za šesť mesiacov (ústavná starostlivosť), raz za dva mesiace (výchovné opatrenie, neodkladné opatrenie).

Ak dieťa počas pobytu dosiahne plnoletosť a na základe dohody sa mu v centre poskytuje starostlivosť, sociálna pracovníčka vypracúva plán sociálnej práce s plnoletou fyzickou osobou, v ktorom zhodnocuje jeho situáciu, stanovuje cieľ sociálnej práce a opatrenia na jeho dosiahnutie, konkrétne úlohy a kritéria hodnotenia plnenia. Plán sociálnej práce s plnoletou fyzickou osobou sa vyhodnocuje raz za šesť mesiacov.

Plán prípravy na osamostatnenie sa spracováva rok pred dovŕšením plnoletosti dieťaťa. Jeho hlavnou úlohou je získanie kompetencií potrebných k začleneniu mladého dospelého do spoločnosti a do pracovného procesu, uplatnenie na trhu práce, ako aj riešenie zabezpečenia bývania a použitia príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa.

Hlavné úlohy psychologickkej činnosti psychológa centra vypracováva písomne psychológ centra po ukončenej psychologickkej diagnostike v rámci komplexnej diagnostiky a na základe jej záverov, ako aj záverov diagnostiky sociálnej, špeciálno-pedagogickkej, zdravotnej a výchovnej. Vypracováva ho na obdobie šesť mesiacov alebo roka, pričom úlohy vyhodnocuje raz za dva mesiace (výchovné opatrenie, neodkladné opatrenie) alebo za šesť mesiacov (ústavná starostlivosť). Hlavné úlohy psychologickkej činnosti psychológa centra obsahujú zhodnotenie rodinných väzieb dieťaťa a rodinnej situácie, psychologický obraz o dieťati, hlavný cieľ odbornej práce s dieťaťom, cieľ práce psychológa, úlohy psychologickkej činnosti, úlohy spoločné s internými a externými zamestnancami, kritéria hodnotenia splnenia úlohy a termíny prehodnotenia úlohy, ako aj vyhodnotenie úloh s členmi odborného tímu.

Plán výchovnej práce s dieťaťom vypracováva profesionálny náhradný rodič písomne na obdobie jedného mesiaca v spolupráci s dieťaťom a odborným tímom centra. Vychádza z aktuálnych schopností, zručností a možností dieťaťa, ktoré zohľadňujú jeho aktuálny fyzický vek, zdravotný stav a uspokojovanie potrieb vzhľadom na jeho individualitu.

Výchovný plán sa vyhodnocuje raz mesačne a je zameraný na oblasť výchovy, sociálnych zručností, vzdelávania a pomoci pri príprave do školy, záujmovej a rekreačnej činnosti, emocionality, zdravotnej starostlivosti, spolupráce s rodinou dieťaťa a osobami blízkymi dieťaťu.

Plán výchovnej práce pomáha profesionálnemu náhradnému rodičovi zorientovať sa v celkovom psychickom stave dieťaťa, v jeho psychosociálnom a motorickom vývine vzhľadom na jeho vývinové obdobie, v jeho silných a slabých stránkach, rozumovej vyspelosti, potrebách a pomoci. Zároveň ukazuje dieťaťu cestu, kam smeruje, čo ho čaká, kde je jeho sila a slabina, pričom mu ponúka pomoc zo strany dospelého, aby to, čo aktuálne potrebuje mohol naplniť a posúvať sa vo svojom osobnom raste. Dieťaťu zreálňuje obraz o ňom samom, často mu nastavuje zrkadlo v zmysle positivity, koľko dokáže a čo už všetko zvládlo. Ak je v záujme dieťaťa a cieľom plánu sociálnej práce jeho návrat do pôvodného rodinného prostredia - profesionálny náhradný rodič dieťa aktívne podporuje v rozvíjaní a upevňovaní vzťahu k rodičom, ako aj pri udržiavaní a rozvíjaní osobného kontaktu. Profesionálny náhradný rodič prostredníctvom výchovného plánu uspokojuje potreby dieťaťa čo do komfortu, bezpečia, zdravých životných podmienok a neobmedzenému prístupu ku vzdelaniu. Dieťa je v pláne podporované pri formovaní svojej budúcnosti smerom k samostatnosti, spoľahnutiu sa na seba a k plnohodnotnému začleneniu do spoločnosti.

12 PODMIENKY PRE ZÁUJMOVÚ, ŠPORTOVÚ, KULTÚRNU, REKREAČNÚ ČINNOSŤ A PREJAVOVANIE NÁBOŽENSKÉHO VYZNANIA A VIERY (r)

Centrum v rámci svojej komplexnej činnosti vytvára podmienky pre rozvíjanie záujmovej, športovej, kultúrnej a rekreačnej činnosti pre každé dieťa.

Všetkým deťom umiestneným v centre sa starostlivosť poskytuje v profesionálnych náhradných rodinách, ktoré rozvíjajú a podporujú záujem detí o aktívne trávenie voľného času, pomáhajú im zvládnuť základy rôznych športových disciplín a rozvíjať ich záujmy, talent.

Deti nášho centra navštevujú všetky stupne vzdelávania dostupné v miestach a blízkom okolí bydliska profesionálnych náhradných rodín. Využívame rôznorodé možnosti, ktoré nám ponúkajú materské, základné, spojené a stredné školy v rámci ich vlastnej krúžkovej a mimoškolskej činnosti, ako aj možnosti zúčastniť sa školských výletov, akcií, škôl v prírode a kurzov (lyžiarsky, bežkársky, výtvarný, turistický).

V rámci škôl, s ktorými centrum spolupracuje, naše deti navštevujú:

- materské školy - tanečný krúžok, ľudové tanečné súbory, hravá angličtina
- základné školy - krúžok moderného tanca, výtvarný krúžok, počítačový krúžok, športový krúžok, futbal, prírodovedecký a turistický krúžok, šikovné ruky, krúžok varenia, bylinkovo, keramický,

- spojené školy - počítačový krúžok, športový krúžok a iné podľa možnosti jednotlivých škôl.

Záujmové aktivity detí rozvíjame aj prostredníctvom centier voľného času (Integrácia sviety pre všetky deti rovnako, o.z. Prešov, ABC Centrum voľného času Prešov) a základných umeleckých škôl. Chlapci aktívne hrajú futbal za mestskú časť a mesto (Bardejov), školy (Levoča).

Záujem o literatúru a celkovo o čítanie rozvíjame za aktívnej účasti profesionálnych náhradných rodičov a učiteľov slovenského jazyka, ktorí s deťmi navštevujú mestské a obecné knižnice a podporujú ich v čítaní.

Vlastné aktivity detského centra zamerané na aktívne trávenie voľného času sú rôznorodé. Aktivity realizujeme priebežne počas roka v závislosti od ročného obdobia a celkového plánu pripravovaných akcií, realizujeme ich priamo v centre, v blízkosti centra (detské multifunkčné ihriská, štadióny, športové areály) alebo v rekreačných oblastiach, zariadeniach.

Aktivity s deťmi sú spoločné pre všetky deti (prázdninový výlet), alebo skupinové:

- podľa veku (deti mladšieho školského veku, deti vo veku nad 10 rokov, mladí dospelí),
- podľa zamerania (športové, kreatívne, preventívne aktivity a programy, kurz osamostatnenia, výlety).

Deti z nášho centra si osvojujú základy rôznych športových disciplín - plávanie, bicyklovanie, korčuľovanie (kolieskové aj zimné korčule), sezónne športy - lyžovanie. Detské centrum dlhoročne spolupracuje s Aquacity Poprad, kde v rámci programu „školské výlety“ pravidelne s deťmi navštevuje termálne kúpaliska, a aj takýmto spôsobom vedieme deti k zdravému životnému štýlu a aktívnemu tráveniu voľného času.

Pravidelne pre deti, mladých dospelých a spoločne aj pre deti, mladých dospelých a profesionálnych náhradných rodičov usporadúvame výlety do Ľubovnianskych kúpeľov, na Drienicu a do zariadení, ktoré zodpovedajú našim potrebám a požiadavkám (Škola v prírode Kysak, Bowling pri trati - Prešov, Horský hotel Canyon Lipovce, Penzión Dinda. Hotel Čingov).

Kultúrna činnosť sa realizuje predovšetkým v prostredí profesionálnych náhradných rodín, kde deti v spolupráci s profesionálnymi náhradnými rodičmi majú možnosť výberu a účasti na podujatí vzhľadom na ich záujmy (vystúpenia spevákov a hudobných skupín, ľudových súborov, návšteva divadelných predstavení, kino, jarmoky, kultúrne vystúpenia a programy v mestách, tématické aktivity v mestách a iné).

V rámci procesu prípravy na osamostatnenie s deťmi realizujeme „kurz osamostatnenia.“ Kurz vedie odborný tím centra, riaditeľ a účtovníčka. Kurzu sa zúčastňujú deti vo veku od 15 rokov, v rámci súrodeneckých skupín aj mladší súrodenci (nad 10 rokov) a mladí dospelí. Stretnutia sú 3-dňové, realizujú sa raz štvrtročne/polročne v rekreačnej oblasti Drienica (okr.Sabinov). Obsahom kurzu je získať a v praktických činnostiach overiť si doterajšie poznatky a skúsenosti, odhaliť

svoje limity, tvorivosť a schopnosť zvládať záťaž bežného života. Obsah kurzu je členený do oblastí: 1 - finančná gramotnosť, 2 - kontakt s úradmi a osobné záležitosti, 3 - moja rodina, biologická aj nová, 4 - sebaspoznávanie, osobné limity, silné a slabé stránky 5 - príprava na rodičovstvo a partnerstvo, sexuálna výchova, 6 - samostatnosť, starostlivosť o seba a domácnosť, 7- aktívne trávenie voľného času.

Zamestnanci centra rešpektujú vierovyznanie každého dieťaťa. Prejavovanie náboženského vyznania a viery u detí je umožnené vzhľadom na ich osobný záujem a záujem zo strany ich biologických rodičov. Deti na základe súhlasu rodičov navštevujú v rámci základných škôl náboženskú výchovu, absolvujú sviatosti (krst, prijímanie, birmovanie) a navštevujú obrady.

13 OPIS ZABEZPEČENIA ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI DEŤOM A PLNOLETÝM FYZICKÝM OSOBÁM (s)

Centrum poskytuje starostlivosť deťom a plnoletým fyzickým osobám prostredníctvom profesionálnych náhradných rodín. Bežnú zdravotnú starostlivosť - praktického lekára pre deti a dorast - zabezpečujeme v mieste bydliska profesionálnych náhradných rodičov so súhlasom biologických rodičov, pokiaľ nie je možné zabezpečiť starostlivosť u pôvodného lekára dieťaťa.

Po umiestnení dieťaťa do centra absolvujeme s ním vstupnú zdravotnú prehliadku. Následne sa deti podľa očkovacieho kalendára a kalendára prevencií zúčastňujú v závislosti od fyzického veku preventívnych prehliadok spolu s profesionálnymi náhradnými rodičmi. Deťom je zabezpečená stomatologická starostlivosť s pravidelnými preventívnymi prehliadkami a ošetrovaním chrupu.

Centrum spolupracuje s detskými lekármi v mestách Prešov, Bardejov, Levoča, Humenné a obciach - Zborov, Udavské.

Ak si zdravotný stav dieťaťa vyžaduje odbornú a diferenciálnu diagnostiku, sledovanie alebo dlhodobý dispenzár, centrum spolupracuje s odbornými lekármi so špecializáciou:

- pedopsychiater/psychiater (Prešov, Košice, Spišská Nová Ves),
- neurológ (Prešov, Humenné, Bardejov, Levoča),
- ortopéd (Prešov, Levoča, Bardejov, Humenné),
- rehabilitačný lekár (Prešov, Bardejov, Humenné, Levoča),
- nefrológ (Prešov, Poprad, Košice, Humenné),
- detský gastroenterológ (Prešov, Poprad, Humenné),
- detský endokrinológ (Humenné, Poprad, Michalovce, Košice),
- detský kardiológ (Prešov, Humenné, Bardejov, Poprad),
- imunoalergológ (Prešov, Humenné, Poprad),
- ORL (Prešov, Humenné, Bardejov, Levoča),
- MABELA Košice - načúvacie aparáty,
- očná ambulancia s detskou špecializáciou (Prešov), očná (Levoča, Humenné, Prešov, Bardejov),

- Národný ústav detskej tuberkulózy a respiračných chorôb (Dolný Smokovec) - pediatrická pneumologická a ftizeologická ambulancia,
- genetika (Prešov),
- iní podľa potreby.

Na základe odporúčania odborného lekára, detského lekára a odborného tímu centra sa deti po schválení návrhu na liečebný pobyt zúčastňujú diagnostického alebo klimaticko-relaxačného pobytu samostatne, alebo v doprovode profesionálneho náhradného rodiča.

14 OPIS ZABEZPEČENIA ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY A PRÍPRAVY NA POVOLANIE DETÍ A PLNOLETÝCH FYZICKÝCH OSÔB (t)

V rámci vzdelávacieho systému nášho štátu sa deti zúčastňujú všeobecného formálneho vzdelávania v inštitúciách v rozsahu od predprimárneho vzdelávania - materské školy, cez primárne - základné školy, až po prípravu na povolanie - stredné (stredné školy s maturitou, odborné učilištia, spojené školy, praktické školy) a vysoké školy.

Deti do centra prichádzajú z rôznych miest a obcí. Ak je dieťa školopovinné, školu v domácom prostredí navštevovalo a zo strany centra je možné zabezpečiť vzdelávanie v škole pôvodnej, dieťa naďalej ostáva jej žiakom aj po umiestnení do centra.

Ak u dieťaťa nie je možné zabezpečiť vzdelávanie v pôvodnej škole v dôsledku vzdialenosti profesionálnej náhradnej rodiny, ktorá mu starostlivosť poskytuje, prípadne dochádza k zmene formy vzdelávania, sú deti z nášho centra prihlásené so súhlasom biologických rodičov do škôl v mieste bydliska profesionálnych náhradných rodičov so zohľadnením potrieb dieťaťa a celkového výchovno-vzdelávacieho procesu.

Podľa zriaďovateľskej pôsobnosti deti navštevujú školy štátne (Prešov, Levoča, Humenné), súkromné (Prešov) a cirkevné (Bardejov). Pracovníci odborného tímu minimálne raz za 6 mesiacov navštevujú školy a konzultujú výsledky s triednymi učiteľmi detí, profesionálni náhradní rodičia sú v pravidelnom kontakte s triednymi učiteľmi a vyučujúcimi.

Centrum spolupracuje so školami:

- Materské školy (Humenné, Bardejov)
- Základná škola pre deti so zrakovým postihnutím (Levoča)
- Spojené školy (Levoča)
- Stredné školy (Prešov, Levoča)
- Vysoké školy (Ružomberok)

Deti a mladí dospelí sa vzhľadom na miesto štúdia pripravujú na vyučovanie v prostredí profesionálnej náhradnej rodiny alebo na internáte. V prostredí profesionálnej náhradnej rodiny - u detí s povinnou školskou dochádzkou, študenti bez pobytu na internáte - profesionálny náhradný rodič dohliada na prípravu dieťaťa

a plnenie si školských povinností. Stredoškooláci na internáte sa pripravujú v rámci systému a vnútorného poriadku internátu, pričom profesionálny náhradný rodič a členovia odborného tímu centra kontaktujú vychovávateľa zodpovedného za dieťa.

Ak dieťa prechádza na vyšší stupeň - stredná škola - pracovníci odborného tímu poskytujú odborné poradenstvo dieťaťu, kariérové poradenstvo pri výbere povolania. Výber strednej školy je ovplyvnený záujmom dieťaťa, jeho schopnosťami a výsledkami. Deti majú možnosť zúčastniť sa dňa otvorených dverí na stredných školách, či prezentáciách stredných škôl spolu s profesionálnym náhradným rodičom alebo členom odborného tímu. Prihlášku na strednú školu podpisuje zákonný zástupca dieťaťa, prípadne riaditeľ centra.

V situácii, kedy zdravotný stav dieťaťa bude komplikovaný a bude vyžadovať individuálnu formu vzdelávania, centrum zabezpečí dieťaťu primerané vzdelávanie v rámci povinnej školskej dochádzky vzhľadom na dostupnosť a možnosti profesionálnej náhradnej rodiny.

15 OPIS PRÁV DIEŤATA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE A OPIS PRÁV RODIČA DIEŤATA A INÝCH BLÍZKYCH OSÔB DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE (u)

Centrum poskytuje starostlivosť deťom a plnoletým fyzickým osobám prostredníctvom pracovníkov odborného tímu a profesionálnych náhradných rodín. Všetkým klientom a ich rodičom garantuje dodržiavanie pri intervencii, starostlivosti a v kontakte práva, ktoré sú všeobecne platné a určené zákonom 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Ústavou Slovenskej republiky, Deklaráciou práv dieťaťa, Dohovorom o právach dieťaťa, Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a inými platnými zákonmi a medzinárodnými dohovormi prijatými na území Slovenskej republiky.

Všetci zamestnanci centra sú s právami a povinnosťami detí, plnoletých fyzických osôb a rodičov oboznámení, práva a povinnosti vyplývajúce zo zákonov a medzinárodných dohovor akceptujú, rešpektujú a dodržiavajú.

Deti a plnoleté fyzické osoby, ako aj ich rodičia, sú o právach a povinnostiach poučení primerane fyzickému veku a rozumovej vyspelosti po prijatí do centra. Snažíme sa, aby sa deti a plnoleté fyzické osoby s právami a povinnosťami nielen oboznámili, ale sa s nimi stotožnili a dodržiavali ich.

Práva dieťaťa a plnoletej osoby, vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré akceptujeme v práci a celkovom prístupe s jednoznačným cieľom konať v najlepšom záujme dieťaťa:

1. každému dieťaťu náležia všetky práva uvedené v deklarácii - každé dieťa si zaslúži to najlepšie, čo mu dokážeme poskytnúť,
2. právo na rovnosť bez rozdielu národnosti, pôvodu, náboženstva, postavenia,

3. právo na telesný a duchovný rast, na podnetné a stimulujúce prostredie,
4. právo na meno, krajinu,
5. právo poznať podľa možností vlastných rodičov a právo na ich starostlivosť,
6. právo na udržiavanie kontaktu s rodičmi, príbuznými a známymi, ak dieťa nemôže vyrastať spolu s nimi,
7. právo na kontakt so súrodencami - ak sú súrodenci umiestnení do centra, sú obvykle umiestnení spoločne v profesionálnej náhradnej rodine, ak sú vážne dôvody pre ich rozdelenie v rámci profesionálnych náhradných rodín, pravidelne udržiavajú a rozvíjajú súrodenecké vzťahy a väzby,
8. právo na komplexnú starostlivosť - na dobrú stravu, bývanie, zdravotnícke služby a lekársku starostlivosť,
9. právo na osobitnú starostlivosť, ak je akýmkoľvek spôsobom postihnuté,
10. právo na lásku, porozumenie a starostlivosť,
11. právo na bezplatné školstvo, vzdelávanie, výchovu,
12. právo na vzdelanie v štátnom a materinskom jazyku,
13. právo na prednostnú ochranu a pomoc,
14. právo na ochranu pred zanedbávaním, krutosťou a využívaním,
15. právo na osvojenie si tolerancie a priateľstva,
16. právo na bezpečie,
17. právo na hru, aktivity, voľný čas a zotavenie,
18. právo na súkromie a úctu,
19. právo na dôstojné životné podmienky,
20. právo kontaktovať Linku dôvery, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejnú ochranu práv, komisára pre deti, pracovníkmi súdu a prokuratúry,
21. právo byť vypočuté v súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka,
22. právo slobodne sa vyjadrovať v záležitostiach týkajúceho sa jeho samého - právo na vlastný názor a jeho rešpektovanie, ak je dieťa schopné formulovať vlastné názory,
23. právo na prístup k informáciám.

V prístupe všetkých pracovníkov centra voči rodičom detí umiestnených v centre sú dodržiavané ľudské práva, dôstojnosť, úcta a taktosť.

Vzhľadom na situáciu, v akej sa rodičia ocitli po odobratí dieťaťa z ich starostlivosti, ak neboli ich práva súdom obmedzené, pozastavené alebo zrušené, v centre akceptujeme právo rodičov:

1. na kontaktovanie sa s dieťaťom,
2. na zastupovanie dieťaťa,
3. na poskytnutie informácií o dieťati - o jeho vývine, zdravotnom stave, úspechoch v školskom prostredí a v záujmovej činnosti, o jeho aktivitách a pod.,
4. na úctu od detí,
5. na pomoc a spoluprácu s pracovníkmi centra, organizáciami,
6. na spoluprácu pri výchove dieťaťa.

15.1 Spôsob kontaktovania sa dieťaťa s rodičom, ďalšími príbuznými a osobami, ku ktorým má blízky vzťah

Centrum poskytuje starostlivosť deťom pobytovou formou prostredníctvom profesionálnych náhradných rodín. Dieťa, ako aj jeho rodičia, rodina, príbuzní, či blízke osoby, majú právo kontaktovať sa s dieťaťom.

Formy kontaktu v podmienkach centra:

- Osobný kontakt v priestoroch centra
- Osobný kontakt mimo priestory centra
- Osobný kontakt - krátkodobý pobyt v rodinnom prostredí
- Telefonický kontakt
- Písomný kontakt
- Kontakt prostredníctvom internetu - video hovor, mail

Rodič, príbuzný alebo blízka osoba dieťaťa sa kontaktuje so sociálnou pracovníčkou centra a dohodnú sa na termíne a hodine návštevy, nakoľko všetky deti sú v podmienkach centra umiestnené mimo jeho priestorov - v profesionálnych náhradných rodinách. Dieťa má právo kontaktovať sa s rodinou počas celého pobytu v centre. V prípade, ak dôvodom vyňatia dieťaťa z rodiny bolo týranie, zanedbávanie a zneužívanie, môže byť kontakt dieťaťa s rodinou po zvážení odborného tímu centra obmedzený.

Osobný kontakt rodiča s dieťaťom sa realizuje v priestoroch centra, za účasti sociálnej pracovníčky, profesionálneho náhradného rodiča, psychológa. Centrum rodiča neinformuje o adrese bydliska profesionálneho náhradného rodiča. Dĺžka a frekvencia stretnutí závisí od fyzického veku dieťaťa a jeho denného režimu, únavy, ale aj od záujmu dieťaťa a rodiča spoločne tráviť čas, rozprávať sa a zdieľať svoje pocity, názory, potreby. Dieťa sa počas kontaktu musí cítiť bezpečne, osobne komfortne. Záznam z návštevy sa nachádza v spise sociálnej pracovníčky. Profesionálny náhradný rodič vyhodnotí správanie dieťaťa po osobnom stretnutí s rodičom v osobnom denníku dieťaťa.

Na osobný kontakt - stretnutie s rodičmi, blízkou osobou - je dieťa vopred pripravené profesionálnym náhradným rodičom po ohlásení termínu od sociálnej pracovníčky. Osobné stretnutie rodičov a dieťaťa v centre sa uskutočňuje za prítomnosti sociálnej pracovníčky, podľa potreby psychológa (dieťa je odmietavé, počas návštev sledujeme výrazné intrapsychické napätie, stresujúce reakcie) a profesionálneho náhradného rodiča (vek dieťaťa, špeciálne potreby dieťaťa, podávanie informácii rodičovi).

Pre rodičov, blízke osoby, ktoré prichádzajú do centra za účelom stretnutia sa s deťmi, platia pravidlá:

1. počas návštev sa správať k dieťaťu a personálu centra slušne, bez agresívnych prejavov alebo útokov,
2. na návštevy dieťaťa v centre prichádza rodič v termíne - deň, čas - po dohode so sociálnou pracovníčkou centra, nakoľko sa dieťaťu poskytuje starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine,
3. na návštevy dieťaťa do centra prichádza rodič primerane oblečený, bez požitia alkoholických nápojov alebo iných návykových látok,

4. na návštevy do centra prichádza rodič v zdravotnom stave, ktorý neohrozí dieťa a personál centra - pozitívna COVID, infekčné ochorenie (aktívna forma TBC, hepatitída, dyzentéria, stafylokoková enterotoxikóza, rotavírusové infekcie, osýpky, chrípka).

Ak rodič nedodržiava a porušuje pravidlá stanovené centrom, je kontakt pod dohľadom pracovníkov centra, prípadne je kontakt s dieťaťom v ten deň ukončený.

Ak rodič a dieťa majú vytvorený vzájomný vzťah a prejavia záujem o kontakt mimo priestory centra, ten môže sa uskutočniť na základe dohody a súhlasu riaditeľa centra po zvážení všetkých okolností a hodnotenia sociálnej pracovníčky. Rodič požiada sociálnu pracovníčku centra o možnosť kontaktu mimo centrum, prípadne o krátkodobý pobyt dieťaťa v rodinnom prostredí. Podmienkou je schopnosť zabezpečiť dieťaťu počas pobytu primeranú starostlivosť, uspokojenie potrieb. Sociálna pracovníčka zhodnotí rodinné prostredie a podmienky v spolupráci s kolíznym opatrovníkom dieťaťa a obcou. Ak je prostredie vhodné, centrum tri dni pred návštevou dieťaťa v rodine oznámi túto skutočnosť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny - sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela - a následne pobyt dieťaťa zrealizuje.

Telefonický kontakt dieťaťa s rodinou sa realizuje:

Mladšie deti - v súčinnosti so sociálnou pracovníčkou centra, riaditeľom centra,

Staršie deti - v súčinnosti s profesionálnym náhradným rodičom, ak vlastní mobilné telefóny, ináč v spolupráci so sociálnou pracovníčkou centra.

Rodič môže telefonicky kontaktovať sociálnu pracovníčku a riaditeľa centra, telefonické kontakty sú rodičovi poskytnuté v písomnom oznámení o prijatí dieťaťa do centra. Sociálna pracovníčka sprostredkuje telefonický kontakt rodiča s dieťaťom.

Rodič môže kontaktovať riaditeľa centra, sociálnu pracovníčku v pracovnom čase, mimo tento čas v závažných situáciách.

Písomný kontakt - dieťa môže rodiča, blízke osoby písomne kontaktovať podľa vlastného uváženia, napísaný a zalepený list v obálke odovzdá sociálnej pracovníčke, ktorá ho rodičovi odosiela. Rodič, ktorý využíva formu kontaktu písomnú, uvádza korešpondenčnú adresu - adresu centra, ktorú mu poskytne sociálna pracovníčka. List od rodičov odovzdáva sociálna pracovníčka deťom osobne rešpektujúc listové tajomstvo.

V prostredí profesionálnej náhradnej rodiny majú deti k dispozícii internet. Deti majú možnosť získavať informácie a kontaktovať sa s členmi rodiny, príbuzenstva aj prostredníctvom internetu podľa pravidiel profesionálnej náhradnej rodiny - notebook alebo osobný počítač poskytnutý profesionálnej náhradnej rodine centrom, vlastný mobilný telefón, tablet - pod dohľadom profesionálneho náhradného rodiča.

15.2 Spôsob kontaktovania sa dieťaťa aj bez vedomia centra s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby sa zdravotným postihnutím, pracovníkmi súdu alebo prokuratúry

Deti umiestnené v centre a následne v profesionálnych náhradných rodinách sú informované, že centrum úzko spolupracuje s orgánom sociálnoprávnej ochrany

a sociálnej kurately. Každé dieťa v rámci individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa má na titulnej strane uvedené všetky dôležité kontakty - aj na kolízneho opatrovníka ÚPSVaR.

V rámci centra, ale aj škôl, ktoré navštevujú, majú deti prístup k telefónnym číslam na Linku dôvery, na verejného ochrancu práv, či komisára pre deti. Každé dieťa centra sa môže bez vedomia centra kontaktovať so zástupcami týchto úradov prostredníctvom internetu, ale vlastného mobilného telefónu.

Centrum pravidelne navštevuje prokurátor, kolízny opatrovník dieťaťa - ak dieťa má záujem o stretnutie a rozhovor, môže sa s nimi stretnúť bez prítomnosti zamestnancov centra.

V centre je umiestnená schránka, do ktorej môžu deti písomne podávať svoje podnety a sťažnosti pre prokurátora. Zároveň sú deti oboznámené s možnosťou osobného stretnutia s prokurátorom.

15.3 Podmienky doručovania pošty, prístup na internet a používanie telefónu

Detské centrum rodičom, príbuzným a blízkym osobám po prijatí dieťaťa do centra písomnou formou oznamuje kontakty na riaditeľa centra a sociálnu pracovníčku, ako aj adresu centra. Rodičia a blízke osoby môžu pracovníkov centra kontaktovať osobne, telefonicky, písomne - listom, alebo prostredníctvom mailu - poskytnutá mailová adresa centra.

Deťom sa pošta - listy a pohľadnice od rodičov - doručuje osobne sociálnou pracovníčkou centra, pričom je zachované listové tajomstvo. Ak je dieťa mladšie a nevie čítať, list od rodičov dieťaťu prečíta jeho starší súrodenec, ak dieťa súhlasí tak mu ho prečíta profesionálny náhradný rodič, alebo sociálna pracovníčka.

Ak dieťa napíše list rodičom, blízkym osobám - v zalepenej obálke, s vypísanou adresou, ak je mu známa - doručí osobne, alebo prostredníctvom profesionálneho náhradného rodiča list sociálnej pracovníčke, ktorá ho odosiela.

Prístup na internet majú deti vo všetkých profesionálnych náhradných rodinách. Internet využívajú pri príprave na školské vyučovanie - získavanie informácií, písanie projektov, prípadne plnenie školských úloh v rámci www.bezkriedy.sk, Edupage, či eAktovka, ale aj pri hrách a komunikácii prostredníctvom sociálnych sietí, ktoré sú realizované podľa dohodnutých pravidiel a primerane kontrolované samotným profesionálnym náhradným rodičom. Plnoleté fyzické osoby majú prístup na sociálne siete bez kontroly zo strany profesionálneho náhradného rodiča a obmedzenia.

Prístup na internet je podľa pravidiel určených profesionálnym náhradným rodičom v závislosti od veku dieťaťa, jeho zručností pri práci s počítačom a rozumovej vyspelosti.

Používanie telefónu taktiež podlieha pravidlám profesionálnej náhradnej rodiny. Deti vo veku od 10 rokov, v závislosti od rozumovej vyspelosti vlastní mobilné telefóny. Kredit na telefón si zabezpečujú z vreckového.

Ak deti trávajú výrazne dlhší čas na počítači - telefóne, je dĺžka používania týchto zariadení profesionálnym náhradným rodičom regulovaná.

16 OPIS POVINNOSTI DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE A OPIS POVINNOSTI RODIČA DIEŤAŤA A INÝCH BLÍZKYCH OSÔB DIEŤAŤA ALEBO PLNOLETEJ FYZICKEJ OSOBY, PRE KTORÉ SA VYKONÁVAJÚ OPATRENIA V CENTRE (v)

Z platných zákonov a všeobecne záväzných právnych predpisov vyplývajú aj povinnosti detí voči sebe samým, rodičom, iným deťom a dospelým v závislosti od ich fyzického veku, rozumovej vyspelosti, sociálnych a praktických zručností.

Povinnosti detí a plnoletej osoby:

1. prejavovať úctu a rešpekt,
2. pomáhať pri domácich povinnostiach a činnostiach v domácnosti,
3. spolupracovať,
4. plniť si školské a vzdelávacie povinnosti - plnenie povinnej školskej dochádzky a následného vzdelávania - primerane svojim schopnostiam a možnostiam,
5. neobmedzovať svojim konaním práva ostatných detí, dospelých,
6. dodržiavať vnútorný poriadok centra,
7. dodržiavať pravidlá v profesionálnej náhradnej rodine,
8. dodržiavať vnútorný poriadok školy, v ktorej je vzdelávané,
9. chrániť majetok pred poškodením,
10. konať tak, aby neohrozovali svoju bezpečnosť,
11. ctiť si ľudskú dôstojnosť a prejavovať ju kamarátom, rodičom, príbuzným a známym,
12. rešpektovať pokyny dospelých (rodičov, profesionálnych náhradných rodičov, iných dospelých), ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, predpismi centra a dobrými mravmi,
13. vyvarovať sa spôsobu života, ktorý by mohol byť pre dieťa ohrozujúci - užívanie alkoholu a návykových látok, ktoré poškodzujú jeho zdravie,
14. primerane a kultivovane sa správať v centre, škole, prostredí profesionálnej náhradnej rodiny, ako aj v inom prostredí, kde sa dieťa ocitne,
15. dodržiavať zásady slušného správania, nenapádať fyzicky, slovne alebo iným spôsobom deti a pracovníkov centra,
16. nevzdialovať sa z prostredia profesionálnej náhradnej rodiny neohlásene, dodržiavať čas dohodnutého návratu.

Povinnosti rodičov:

1. zastupovať záujmy detí a konať v ich prospech - ak je zákonným zástupcom dieťaťa,
2. vyvíjať aktivity zamerané na prevzatie dieťaťa do rodinnej výchovy, osobnej starostlivosti,
3. umožniť dieťaťu vyjadriť vlastný názor,
4. kontaktovať sa s dieťaťom umiestneným v centre - slušne oblečený, zdravý, bez požitia návykových látok,

5. na návštevy dieťaťa v centre prichádza rodič v termíne - deň, čas - po dohode so sociálnou pracovníčkou centra, nakoľko sa dieťaťu poskytuje starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine,
6. podporovať dieťa vo vzdelávaní a príprave na povolanie,
7. podporovať dieťa v záujmovej činnosti a aktívnom trávení voľného času,
8. plnenie vyživovacej povinnosti - súdom určené výživné,
9. informovať centrum o všetkých zmenách a skutočnostiach, ktoré sú dôležité pri starostlivosti o dieťa v centre.

16.1 Podmienky návštev v centre, aby návštevy nenarúšali program centra

Návštevy dieťaťa - rodičia dieťaťa, iné blízke osoby, plnoleté fyzické osoby - sa realizujú v priestoroch centra za účasti profesionálneho náhradného rodiča alebo členov odborného tímu - sociálnej pracovníčky, psychológa.

Návštevy sa realizujú v dohodnutý čas a deň v spolupráci so sociálnou pracovníčkou centra.

Podmienky návštev v centre:

- do centra vstupujú osoby známe, blízke dieťaťu, zdravé a vhodne oblečené,
- počas návštevy je zákaz požívania alkoholických nápojov, drog a iných omamných a psychotropných látok, zákaz fajčenia v celom objekte centra,
- zákaz používania telesných trestov na dieťaťu, zákaz hrubého alebo ponižujúceho zaobchádzania s dieťaťom a vulgárneho vyjadrovania,
- dodržiavanie poriadku a hygieny prostredia,
- primerané správanie sa voči dieťaťu vzhľadom na jeho vek, možnosti a schopnosti, ako aj prejavovaný záujem dieťaťa o návštevu.

17. OPIS VÝCHOVNÝCH PROSTRIEDOV, KTORÉ JE MOŽNÉ ULOŽIŤ ZA NEDODRŽANIE POVINNOSTÍ, VRÁTANE ČASU ICH TRVANIA A MOŽNOSTI PREHODNOTENIA VÝCHOVNÉHO PROSTRIEDKU, AK S JEHO POUŽITÍM DIEŤA ALEBO PLNOLETÁ FYZICKÁ OSOBA NESÚHLASIA (w)

Výchova ako edukácia je v centre vnímaná ako činnosť smerujúca k získaniu a zdokonaleniu schopností a vlastností dieťaťa, k utváraniu jeho osobnosti, predstavuje mravnú výchovu a sprostredkovanie vzdelávania. Pôsobí na socializáciu dieťaťa vo všetkých stránkach, pričom všetci zamestnanci centra akceptujú názor, že dieťa si zaslúži dôstojný, šťastný, radostný a podnetný život.

V rámci cieľov výchovy smerujeme ku:

- * kognitivizácii - naučiť dieťa myslieť,
- * emocionalizácii - rozvíjať city,
- * motivácii - rozvíjať potreby, túžby,
- * socializácii, komunikácii, kreativite,

* axiologizácii - naučiť sa rozhodovať a reziliencii - znášať situácie psychickej záťaže bez následného rozvinutia psychického ochorenia.

Výchova detí v centre sa realizuje prostredníctvom profesionálnych náhradných rodín. Všetky deti umiestnené v centre žijú svoj život „v novej rodine“, bez ohľadu na vek, zdravotný stav, podľa možností so svojimi súrodencami. V tomto novom prostredí sú prirodzene začlenené do rodiny s jej rolami, vzormi, úlohami, princípmi a pravidlami. Prostredie profesionálnej náhradnej rodiny sa vyznačuje stabilitou vzťahov, rovnakým výchovným prístupom, spôsobom hodnotenia. Dieťa spontánne, bezprostredne, odpozorovaním preberá vzorce správania od členov profesionálnej náhradnej rodiny, učí sa reagovať, komunikovať, prejavovať náklonnosť, cit, vzory pre tvorbu väzieb, osvojuje si formy spoločnosťou akceptovaného správania. Dané prostredie dieťaťu ukazuje vzor rodinného spolunažívania pre jeho budúci rodinný život. V rodine dieťa zažíva aj negatívne emócie - nezhody, konflikty, problémy - ale v bezpečnosti tohto prostredia vidí, že sú to situácie bežného života, učí sa na ne reagovať a ísť ďalej bez toho, aby si nieslo v sebe pocit osobného zlyhania, príčinnosti.

Centrum vo výchove a v prístupe k deťom rešpektuje práva detí a uplatňovanie výchovy bez násilia, ako vyplýva z Dohovoru o právach dieťaťa a následnej legislatívy platnej v Slovenskej republike.

Dieťa po umiestnení do centra je oboznámené pracovníkmi odborného tímu s programom a poriadkom centra, pravidlami a hranicami profesionálnej náhradnej rodiny.

Profesionálny náhradný rodič vo svojom pôsobení na dieťa uplatňuje princípy:

- 1.princíp spravodlivosti - dieťa vie, že hodnotenie jeho správania je založené na rovnakých pravidlách, ako u ostatných detí,
- 2.princíp primeranosti a diferencovanosti - odmena aj trest zodpovedá tomu, čo dieťa urobilo - nepreháňame, zohľadňuje závažnosť skutku, odmena a trest nie sú vždy a v každej situácii rovnaké, zohľadňujeme priania a záujem dieťaťa,
- 3.princíp veku dieťaťa,
- 4.princíp vplyvu okolia, situácie na konanie dieťaťa,
- 5.princíp osobnej citlivosti dieťaťa,
- 6.princíp aktuálneho psychického prežívania dieťaťa,
7. princíp vysvetlenia a zrozumiteľnosti - prečo má odmenu / trest
8. princíp primeranej frekvencie - dieťa neodmeňujeme stále a za všetko, odstupňovanie častosti a spôsobu,
9. princíp dôslednosti - ak nie je tento princíp dodržiavaný, vyvoláva v dieťati zmätok, dieťa nevie, čo a kedy platí, ako to bude vyhodnoteného, kedy je to dobré, kedy nie a pod. ,
10. princíp vzťahu medzi dospelým a dieťaťom - dieťa vždy cíti lásku zo strany dospelého.

Na základe týchto princípov profesionálni náhradní rodičia a odborný tím centra používajú výchovné prostriedky vo svojom pôsobení na dieťa a pri riešení problémových situácií, či konfliktov.

S výchovným prostriedkom je dieťa oboznámené - ide o dôsledok jeho správania, konania. Dieťa participuje pri výbere výchovného prostriedku vzhľadom na svoj vek a mentálnu vyspelosť. Ak s výchovným prostriedkom nesúhlasí, dieťa má možnosť navrhnúť alternatívu primeranú vzniknutej situácii podľa vlastného výberu k navrhovanému výchovnému prostriedku zo strany profesionálneho náhradného rodiča alebo členov odborného tímu.

Výchovné prostriedky:

- *Hra - všetky varianty hry, s cieľom nielen dieťa zaujať a rozvíjať ho, ale prostredníctvom hry dieťa výchovne usmerňovať, učiť prijímať pravidlá a dodržiavať ich - uplatňuje sa počas dňa v závislosti od veku a záujmu dieťaťa
- *Učenie - učenie napodobňovaním, povzbudzovaním, opakovaním, hodnotením, analyzovaním, precvičovaním, presvedčaním, pomocou kladných vzorov - prirodzeným spôsobom prijímať a primerane reagovať na rôzne situácie a podnety - uplatňuje sa počas dňa v závislosti od veku a rozumovej vyspelosti dieťaťa
- *Pomoc zameraná na druhých - pomoc v jednoduchých úkonoch v domácnosti - uplatňuje sa počas dňa, sebaobslužné činnosti a sebarealizácia
- * Vlastná úvaha dieťaťa s vysvetlením
- * Rozhovor s dieťaťom
- * Sľub s reálnou možnosťou ho splniť
- * Spätná väzba
- * Dôsledok
- * Dôslednosť
- * Darček
- * Úsmev
- * Pohladenie
- * Umožnenie činnosti a aktivity, ktorú dieťa robí rado
- * Vychádzka (predĺženie času, skrátenie času v závislosti od okolností)
- * Preukázanie uznania, obdivu dieťaťu
- * Pozitívne podmieňovanie
- * Vyhasínanie
- * Nesúhlas so správaním a reakciou - s argumentáciou dieťaťa
- * Prejav negatívnych emócií - plač, zlosť
- * Trest - nasleduje s miernym odstupom času po nevhodnom správaní dieťaťa, nikdy nie je problém riešený v afekte a zlosti zo strany dospelého. Fyzické tresty nie sú povolené. Je to odpoveď na konkrétne správanie, skutok dieťaťa, ktorý je v rozpore s výchovou, morálnou stránkou a slušným správaním.

Formy trestu:

- odloženie subjektívne zaujímavej činnosti na neskôr - najviac o hodinu
- spoluúčasť pri náprave škody - nie finančná účasť, ale práca na odstránení škody, pomoc pri oprave a obnove funkčnosti - realizuje sa to v spolupráci s dospelým členom odborného tímu primerane veku dieťaťa, jeho rozumovej vyspelosti, schopnostiam a zručnostiam

- slovné napomenutie - profesionálny náhradný rodič rieši situáciu aktuálne v čase problémového správania alebo konfliktu, následne sa realizuje pohovor s členmi odborného tímu v centre alebo priamo v profesionálnej náhradnej rodine o čom je spísaný záznam
- skrátenie času používania mobilného telefónu, tabletu, osobného počítača - z denne povoleného času používania (vzhľadom na fyzický vek, osobnú a mentálnu vyspelosť dieťaťa) skrátenie o jednu hodinu pri priestupku,
- úprava času vychádzky - skorší príchod (o jednu hodinu), vychádzka v skorších hodinách (v popoludňajších hodinách po vyučovaní s návratom do 17-tej hodiny).

* Hodnotenie:

Pozitívne :

snažíme sa hodnotenie používať primerane situácii a veku dieťaťa

- odmeny pre mladšie deti: - objatie, bozk, poďakovanie, odmena - sladkosť, hranie na počítači, návšteva cukrárne - reštaurácie, spoločné čítanie, spoločné hry, výlet, neskoršie uloženie k spánku, nálepky, hračky, tajomná škatuľka s prekvapením, dospelý ako zdroj zábavy
- odmeny pre staršie deti - pochvala pred inými, predĺžený čas vychádzky alebo hry na počítači, návšteva kina, posedenie s kamarátmi, návšteva kamarátov v domácnosti profesionálnej náhradnej rodiny alebo v domácnosti kamaráta, vlastná výzdoba izby, nákup vytúženej veci, aktívna podpora záujmov zo strany dospelého, plánovanie spoločnej aktivity pre rodinu
- pochvala - bezprostredne po aktivite
- ocenenie - bezprostredne po aktivite

Negatívne:

snažíme sa o ich minimálne používanie, väčšinou dieťa upozorňujeme na nesprávne konanie s odpustením, aby malo možnosť zmeny v správaní a nenieslo si pocit viny.

Pri hodnotení neprimeraného správania, porušovaní pravidiel a hraníc v prostredí profesionálnej náhradnej rodiny, alebo v školskom prostredí, profesionálny náhradný rodič využíva výchovné prostriedky na usmernenie dieťaťa v zmysle primeraného správania a konania. Ak nedochádza k zmene nežiadúceho správania, výchovné prostriedky rieši odborný tím centra.

Čas trvania výchovných prostriedkov sa posudzuje individuálne, závisí od závažnosti a opakovania nedodržania povinností, ako aj reakcie, vyjadrenia sa dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby na samotné nedodržanie povinnosti. Dieťa je vedené k porozumeniu a pochopeniu, prečo bol použitý daný výchovný prostriedok.

Možnosť prehodnotenia výchovných prostriedkov, ak s jeho použitím dieťa alebo plnoletá fyzická osoba nesúhlasia je realizované v spolupráci s členmi odborného tímu, profesionálnym náhradným rodičom, dieťaťom a plnoletou fyzickou osobou. V individuálnych prípadoch vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť prenechávame zodpovednosť na dieťati pri výbere z možností výchovných prostriedkov.

18. SPÔSOB POSKYTOVANIA VRECKOVÉHO (x)

Zákon č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa v §§ 65, 66 zaoberá príspevkami na zabezpečenie pobytového opatrenia súdu.

Centrum poskytuje vreckové dieťaťu od veku šesť rokov (pobytové opatrenie súdu - nariadenie neodkladného opatrenia, uloženie výchovného opatrenia, nariadenie ústavnej starostlivosti) a mladému dospelému (poskytovanie starostlivosti do jeho osamostatnenia), ak sa pripravuje na povolanie.

Výšku vreckového určuje vyhláška, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako aj zákon č. 601/2003 Z.z.o životnom minime v znení neskorších predpisov.

Vreckové v podmienkach centra si preberá dieťa osobne od riaditeľa centra za prítomnosti účtovníčky a sociálnej pracovníčky, kedy podpíše jeho prevzatie. Vreckové si dieťa preberá v plnej výške.

O spôsobe využitia vreckového rozhoduje samotné dieťa. Dieťa a mladý dospelý účel využitia vreckového nedokladuje, v rámci tvorby výchovných plánov si plánuje jeho využitie, prípadne vzhľadom na fyzický vek a rozumovú vyspelosť môže profesionálny náhradný rodič poskytnúť dieťaťu poradenstvo ohľadom využitia vreckového.

Suma vreckového ustanovená na mesiac sa znižuje o pomernú sumu vreckového pripadajúcu na počet dní, počas ktorých sa dieťa zdržiavalo bez súhlasu mimo centra (§66 ods.5 zákona č.305/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov).

Z vreckového je možné tvoriť úspory so súhlasom dieťaťa získaným spôsobom primeraným veku a rozumovej vyspelosti dieťaťa.

19 OPIS POSTUPU V RIZIKOVÝCH SITUÁCIÁCH PRE DIEŤA ALEBO PLNOLETÚ FYZICKÚ OSOBU, PRE KTORÉ SA VYKONÁVA POBYTOVÉ OPATRENIE V CENTRE (y)

Po umiestnení dieťaťa do centra a následne do profesionálnej náhradnej rodiny si uvedomujeme, že ak dieťa žilo s rodičmi v pôvodnom prostredí, je pre neho prostredie centra prostredím, ktoré mu poskytuje zástupné rodičovstvo.

System, pravidlá a hranice profesionálnej náhradnej rodiny sú vo väčšine diametrálne rozdielne oproti tým, ktoré dieťa malo nastavené od rodičov. V spolupráci s odborným tímom a za asistencie dieťaťa profesionálny náhradný rodič analyzuje pravidlá, aké platili v domácom prostredí podľa subjektívneho vyjadrenia a vnímania dieťaťa. Následne s dieťaťom vymedzujeme pravidlá platné v profesionálnej náhradnej rodine a aj centre, upozorňujeme na situácie, ktoré vnímame ako rizikové.

Profesionálny náhradný rodič, ako aj plnoletí a deti staršie ako 15 rokov majú kontakty na riaditeľa centra a odborný tím.

19.1 Nedovolené opustenie centra dieťaťom

Opustenie profesionálnej náhradnej rodiny bez súhlasu - riešenie je v kompetencii profesionálneho náhradného rodiča podľa pravidiel.

Neskorý príchod dieťaťa do profesionálnej náhradnej rodiny - ak dieťa vopred neoznámí profesionálnemu náhradnému rodičovi, že nedodrží dohodnutú hodinu príchodu a príde neskoro, riešenie porušenia pravidiel je v kompetencii profesionálneho náhradného rodiča. Ak sa situácia opakuje, dieťa príchod do rodiny predlžuje, prípadne sa túla - riešenie situácie je v kompetencii odborného tímu a riaditeľa centra, ktorý po poučení dieťaťa spíše záznam s vyvedením dôsledkov.

Pri nedovolenom opustení centra - profesionálnej náhradnej rodiny - dieťaťom je profesionálny náhradný rodič povinný hlásiť túto skutočnosť riaditeľovi centra a členom odborného tímu. Sociálna pracovníčka nedovolené opustenie profesionálnej náhradnej rodiny zo strany dieťaťa nahlási najbližšiemu útvaru policajného zboru ako nezvestnosť blízkej osoby.

Profesionálny náhradný rodič prijme opatrenia, aby dieťa našiel. V prípade potreby spolupracuje s pracovníkmi policajného zboru - aktuálna fotografia, identifikácia dieťaťa. O úteku dieťaťa profesionálny náhradný rodič vypracuje záznam, ktorý je súčasťou spisovej dokumentácie dieťaťa.

Sociálna pracovníčka centra nahlási nedovolené opustenie centra rodičom dieťaťa, súdu, ktorého rozhodnutím bolo dieťa umiestnené v centre a príslušnému orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Po návrate dieťaťa do centra - profesionálnej náhradnej rodiny - s dieťaťom pracuje odborný tím individuálne na základe prijatých opatrení. Profesionálny náhradný rodič v spolupráci s odborným tímom prehodnotí pravidlá v profesionálnej náhradnej rodine vzhľadom na konkrétne dieťa a pripraví nové pravidlá, ktoré by zabránili opakovaniu nevhodného správania.

19.2. Úraz dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby

Úraz dieťaťa - profesionálny náhradný rodič v prípade úrazu poskytuje dieťaťu prvú pomoc, následne v prípade potreby zabezpečuje lekársku starostlivosť.

Ak dieťa utrpí úraz, ktorý nevyžaduje ošetrovanie lekárom, profesionálny náhradný rodič ošetrí dieťa primeraným spôsobom. Úraz a spôsob ošetrovania zapíše do „Knihy úrazov.“ V prípade vážneho ohrozenia zdravia dieťaťa v prvom rade kontaktuje rýchlu zdravotnú pomoc. Následne informuje riaditeľa centra a odborný tím.

Hospitalizácia dieťaťa - ak sa dieťaťu výrazne zhorší zdravotný stav alebo v prípade úrazu, ktorý ohrozuje dieťa na živote, profesionálny náhradný rodič kontaktuje rýchlu zdravotnú pomoc a iniciuje hospitalizáciu dieťaťa. Následne informuje riaditeľa centra a odborný tím. Počas hospitalizácie dieťaťa je vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa prítomný na hospitalizácii aj profesionálny náhradný rodič, ktorý priebežne informuje riaditeľa centra a odborný tím o priebehu hospitalizácie, stave a liečbe dieťaťa. Po ukončení hospitalizácie informuje o celkovom zdravotnom stave dieťaťa a navrhovanom

spôsobe následnej liečby. Rodič dieťaťa je písomne informovaný sociálnou pracovníčkou centra o hospitalizácii a následnom zdravotnom stave a liečbe dieťaťa.

19.3 Vážne nehody medzi deťmi, deťmi a zamestnancami centra

Vážne nehody medzi deťmi:

- Konfliktné správanie medzi deťmi navzájom - riešenie je v kompetencii profesionálneho náhradného rodiča priamo namieste, dodržiava pokyny odborného tímu a programu centra. Ak konfliktné správanie pretrváva, odborný tím určí postup, ako pracovať s dieťaťom, aby sa konfliktné správanie odstránilo, alebo eliminovalo.
- Klamstvá - podľa závažnosti situácie riešení v prostredí profesionálnej náhradnej rodiny alebo členov odborného tímu.
- Drobné krádeže mimo prostredie profesionálnej náhradnej rodiny - riešenie v kompetencii profesionálneho náhradného rodiča, pri opakovaní riešenie riaditeľom v centre a odborným tímom.
- Drobné krádeže dieťaťa v prostredí profesionálnej náhradnej rodiny - ak dieťa vezme osobnú vec v rodine, ktorá mu nepatrí a zničí ju, zahodí, podaruje inému dieťaťu - s dieťaťom profesionálny náhradný rodič komunikuje, opakovane nastavuje pravidlá a hranice. Ak sa situácia opakuje, riešenie prechádza do kompetencie riaditeľa centra a odborného tímu.
- Krádeže v nákupných centrách, iných miestach - po oznámení bezpečnostnej služby centru, že dieťa odcudzilo predmety alebo tovar - riešenie podľa platnej legislatívy vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa.
- Nevhodné a vulgárne správanie dieťaťa voči okoliu - riešenie je v kompetencii profesionálneho náhradného rodiča, následne v kompetencii odborného tímu centra.
- Záškolskéctvo - po oznámení alebo zistení, že dieťa v čase povinného školského vyučovania sa zdržiava mimo areál školy bez vedomia a súhlasu profesionálneho náhradného rodiča, situáciu rieši odborný tím centra v spolupráci so školou, dieťaťom a profesionálnym náhradným rodičom.
- Požívanie návykových látok - ak dieťa požíva návykové látky, je jeho správanie riešené prostredníctvom profesionálneho náhradného rodiča v súčinnosti s odborným tímom centra. Pri nadmernom požívaní návykových látok, prípadne pri rozvinutí závislosti na návykové látky, je dieťa zaradené ambulantnej starostlivosti pedopsychiatra, prípadne do resocializačného programu.
- Šikanovanie dieťaťa - šikana zo strany dieťaťa - po zistení šikany - šikanovania dieťaťa odborný tím kontaktuje všetky zúčastnené strany (škola, rodičia, spolužiaci) za účelom optimalizácie správania dieťaťa a vyvodenia primeranej zodpovednosti. Odborný tím následne spolupracuje s profesionálnymi rodičom, klinickým psychológom, terapeutom, v prípade potreby pedopsychiatrom.

- Útek - profesionálny náhradný rodič kontaktuje telefonicky riaditeľa centra a odborný tím, ktorý bezodkladne oznámi túto skutočnosť útvaru Policajného zboru v mieste bydliska profesionálneho náhradného rodiča, následne sociálna pracovníčka orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, rodičovi dieťaťa a súdu.
- Sexuálne obťažovanie medzi deťmi - pri zistení akýchkoľvek náznakov správania sa detí, ktoré poukazujú na sexuálne správanie neprimeraného rozsahu, je profesionálny náhradný rodič povinný bezodkladne informovať odborný tím a riaditeľa centra, pričom okamžite zabezpečí zamedzenie nevhodného správania dieťaťa. Odborný tím zabezpečí odbornú starostlivosť dieťaťu s neprimeraným správaním ako aj poškodenému dieťaťu prostredníctvom terapeuta, v prípade potreby - lekára, iných externých odborníkov.

O závažných rizikových situáciách, ktoré boli riešené počas pobytu dieťaťa v centre, sú riaditeľom upovedomení:

- rodičia dieťaťa,
- kolízny opatrovník dieťaťa,
- príslušný súd,
- akreditačná komisia.

Vzhľadom na možnosť predchádzania výskytu rizikových situácií v správaní a konaní detí a plnoletých v centre, pracovníci odborného tímu realizujú pre svojich klientov nasledujúce preventívne programy:

- Príprava na rodičovstvo (od 12r.veku)
- Sexuálna výchova (od 12r.veku)
- Príprava na osamostatnenie (od 15r. veku)
- Preventívny program FILIPKO (pre deti predškolského veku a mladšieho školského veku)
- Preventívny program v rámci látkových a nelátkových závislostí (pre deti predškolského veku až do dospelosti - uspôsobené vzhľadom na vek a rozumovú úroveň detí)
- Preventívny program v rámci sexuálneho zneužívania, obchodovania s ľuďmi, proti násiliu (od 15r. veku)
- Programy zamerané na zdravý životný štýl a športové aktivity (zameranie a činnosti sú rozdelené v závislosti od veku detí)

Vážne nezhody medzi deťmi a zamestnancami centra rieši odborný tím v spolupráci s riaditeľom centra, v prípade potreby je do riešenia prizvaný externý odborník (supervízor, terapeut, iný pp.).

Nezhody medzi deťmi a zamestnancami centra:

- Neprimerané správanie vo vzťahu dieťa - zamestnanec centra (profesionálny náhradný rodič) - nerešpektovanie dospelého, vulgarizmy, odvrávanie, agresivita, iné - riešenie prostredníctvom konkrétneho profesionálneho náhradného rodiča, pokiaľ neprimerané správanie pretrváva je uskutočnený

pohovor dieťaťa s odborným tímom a riaditeľom centra, následne je spísaný záznam o riešení s vyvodením dôsledkov.

- Požívanie omamných a psychotropných látok - profesionálny náhradný rodič a pracovníci odborného tímu, riaditeľ centra má právo použiť alkohol tester, zabezpečiť odbery krvi a moču u pediatra. V prípade positivity na požitie s dieťaťom odborný tím v spolupráci s profesionálnym náhradným rodičom vypracuje pravidlá pre dieťa s cieľom zamedziť nevhodnému správaniu. S dieťaťom bude individuálne pracovať psychológ - terapeut, v prípade opakovaného požívania a rozvíjajúcej závislosti riešené vyšetrenie v špecializovanom zariadení s následnými odporúčaniami pre liečbu.

19.4 Techniky deesklácie konfliktných situácií a agresívneho správania

Deeskalácia ako zmierňovanie konfliktu, jeho dôsledkov, napätia a agresie je jedným z nosných prostriedkov pri zvládaní konfliktných situácií v práci s dieťaťom alebo plnoletou fyzickou osobou v centre, ktorá následne umožňuje obnoviť dialóg a spoluprácu medzi zúčastnenými stranami, ako aj riešenie, ktoré je pre všetkých čo najviac uspokojivé.

V centre pri zvládaní konfliktných situácií a agresívneho správania dieťaťa preferujeme v prístupe prevenciu v zmysle predchádzania napätia, konfliktov či agresii v správaní dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby voči sebe samému, iným deťom alebo dospelým.

V prípade konfliktného a agresívneho správania sa profesionálny náhradný rodič, pracovník odborného tímu snaží dieťa upokojiť, izolovať dieťa od ostatných detí do druhej miestnosti. S dieťaťom primerane a pokojne komunikuje, necháva mu priestor vyjadriť svoje pocity, pričom sa situáciu snaží zvládnuť pokojne, empaticky, s rešpektom voči dieťaťu. Použitie prostriedkov netelesného obmedzenia má prednosť pred použitím iných prostriedkov.

Základné techniky deeskalácie používané odborným tímom a profesionálnymi náhradnými rodičmi: aktívne počúvanie, empatia, asertivita, rešpekt, kompromis, kreativita, riadený rozhovor, odvrátenie pozornosti, zrkadlenie, verbálna deeskalácia - všetci zamestnanci centra sa zúčastnili vzdelávania - „Kurz asertívnej komunikácie a deeskalačných techník pre pracovníkov CDR (Sorudo, december 2025) .

Pracovníci odborného tímu a profesionálny náhradný rodič v danej situácii nesmú byť voči dieťaťu konfrontační ani defenzívni, udržiavajú primeranú vzdialenosť od dieťaťa. Komunikujú pokojne, plynule, s jasne formulovanými vyjadreniami a ochotou problémy vyriešiť. Pri riešení situácie je spôsob komunikácie tichý, aby nebol vyvolaný zbytočný rozruch v rámci profesionálnej náhradnej rodiny alebo v priestore, kde konflikt alebo agresívne správanie vzniklo.

Profesionálny náhradný rodič / pracovník odborného tímu nesmie voči dieťaťu použiť žiadnu formu telesných trestov a sankcií a môže použiť len také výchovné prostriedky a metódy, ktoré akýmkoľvek spôsobom dieťa neponižujú, neurážajú, nezanedbávajú, alebo ktoré sa inak nedotýkajú dôstojnosti dieťaťa, neohrozujú jeho život, zdravie, telesný, citový, rozumový a mravný rozvoj.

Vzhľadom na stupeň závažnosti konfliktu a agresivity dieťaťa je dané správanie riešené v postupnosti - profesionálny náhradný rodič, odborný tím centra a riaditeľ centra, externí spolupracovníci - klinický psychológ, liečebný pedagóg, odborný lekár - pedopsychiater. V prípade závažných porúch správania dieťaťa spojených s agresívnym správaním a útokmi je dieťa zaradené do pravidelnej terapeutickkej starostlivosti, prípadne na základe odporúčania lekára hospitalizované.

O riešených konfliktných situáciách a agresívnom správaní dieťaťa je vyhotovený záznam s postupom zvládnutia a riešenia, ktorý vypracuje sociálna pracovníčka. Záznam je súčasťou sociálnej dokumentácie dieťaťa.